

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Trosopplæringen – sosial møteplass eller disippelgjøring?

En drøfting av misjonstenkningen i trosopplæringsreformen

**AVH504 - Spesialavhandling (30 studiepoeng)
Cand.theol.
Høst 2011**

**Bjørnar Tho
29.11.11**

Veileder
Tormod Engelsviken, Ph.D.
Professor misjonsvitenskap/missiology

Innhold

INNHold	1
KAPITTEL 1 INNLEDNING	3
1.1 BAKGRUNN.....	3
1.2 PROBLEMSTILLING.....	5
1.4 METODE	5
1.5 MATERIALE.....	6
1.6 OM OPPGAVEN OG TILSVARENDE ARBEID	8
1.7 DISPOSISJON	9
KAPITTEL 2 MISJONSVITENSKAPELIG DEL	11
2.1 MISSIONOLOGISK OVERBLIKK.....	11
2.2 KONFERANSER.....	11
2.3 ULIKE MISJONSFORSTÅELSER	12
2.3.1 <i>Geografisk</i>	13
2.3.2 <i>Eskatologisk</i>	15
2.3.3 <i>Historisk</i>	15
2.4 "MISSIO DEI"	16
2.4.1 <i>Kall, ikke oppgave</i>	17
2.5 MISJONAL KIRKE	18
2.5.1 <i>Misjonale vs. Misjonerende</i>	19
2.5.2 <i>Når kirken er misjonale, er alt misjon?</i>	21
2.6 MISJONENS FEM KJENNETEGN	23
2.6.1 <i>Evangelisering</i>	23
Guds Rike.....	24
Den Hellige Ånd	25
Hva sier Cape Town erklæringen om evangelisering?	25
2.6.2 <i>Disippelgjøring</i>	26
Lik Kristus.....	26
Smågrupper	27
Hva sier Cape Town erklæringen om disippelgjøring?	28
Identitet.....	28
Bibelkunnskap	28
2.6.3 <i>Omsorg for vår neste</i>	29
Integral misjon.....	29
Hva er det største budet?.....	30
Strukturer gjør fattige fattig	30
Elske Gud?	31
Hva sier Cape Town erklæringen om omsorg for vår neste?	31
2.6.4 <i>Kamp mot urettferdighet i samfunnet</i>	32
Sosialt engasjement i rammen av holistisk misjon	33
Disipler engasjert i verdens lidelser.....	33
Strukturelle årsaker ved fattigdom må takles	34
Hva sier Cape Town erklæringen om kamp mot urettferdige strukturer i samfunnet?	34
2.6.5 <i>Vern om skaperverket</i>	36
Mennesket skaperverkets forvalter	36
Fire Bibelske prinsipper	37
Første og andre Adam	37
Skaperverket er vår kontekst.....	38
Hva sier Cape Town erklæringen om vern om skaperverket?	38
2.7 OPPSUMMERING	39
KAPITTEL 3 TROSOPPLÆRINGSREFORMEN	40

3.1	BAKGRUNN FOR TROSOPPLÆRINGSREFORMEN	40
3.1.1	<i>Skolen</i>	40
3.1.2	<i>Andre endringer</i>	42
3.2	LOKALT REFORMARBEID	43
3.3	MIDT I PROSESSEN	44
KAPITTEL 4	MISJONSTENKNING I TROSOPPLÆRINGEN	46
4.1	MISJONSBEGREPET I TROSOPPLÆRINGSREFORMEN	46
4.1.1	<i>Bevare folkekirken og kristenkulturen</i>	47
4.2	TILBAKEHOLDENHET I FORSØKSMENIGHETENE	48
4.3	TO TYPE DOKUMENTER	49
4.4	INNHOOLD I TROSOPPLÆRINGEN	50
4.5	TRADISJONELL TROSOPPLÆRING?	50
4.5.1	<i>Livshjelpsorientert trosopplæringsprofil</i>	50
4.5.2	<i>Evangeliserings og opplæringsprofil</i>	51
4.6	HVA HAR PÅVIRKET SYNET PÅ HVA TROSOPPLÆRING ER?	52
4.7	FORSIKTIG MED "KRISTENT INNHOOLD"	54
4.8	"FOR ALLE"	54
4.9	ALLMENT INNHOOLD	55
4.10	FÅ KATEKETER	57
4.11	JUSTERINGER?	58
4.11.1	<i>For sent?</i>	60
4.12	OPPSUMMERING	61
KAPITTEL 5	KONSEKVENSER FOR MISJONSFORSTÅELSE I REFORMEN?	62
5.1	EVANGELISERING OG DISIPPELGJØRING	62
5.1.1	<i>Bli kristen?</i>	62
5.1.2	<i>Gjøre disipler?</i>	63
5.1.4	<i>Tilbakeholdenhet</i>	65
	Relasjon til Gud, vertikale dimensjonen	66
	Bli.....	66
5.1.5	<i>Helt fraværende?</i>	67
5.1.6	<i>Liten vekt på kirkens eller Bibelske begreper</i>	68
5.2	OMSORG FOR VÅR NESTE, VERN OM SKAPERVERKET OG KAMP FOR RETTFERDIGHET	69
5.3	OPPSUMMERING	71
KAPITTEL 6	KONKLUSJON	73
6.1	MISJONSVITENSKAPEN	73
6.2	TROSOPPLÆRINGSREFORMEN	73
LITTERATUR		76
	Materiale fra internett	79
	Brosjyrer, hefter, saksdokument	80
	Hjelpemidler	80

Kapittel 1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Denne oppgaven har valgt å se nærmere på to temaer, og forholdet dem i mellom, som er viktige for kirken og som i dag er to aktuelle temaer; Misjon og trosopplæring. At det er aktuelle temaer er blant annet tydelig ved at det for det første har blitt avholdt flere store misjonskonferanser det siste århundret, den siste til Lausannebevegelsen ble holdt i Cape Town i 2010 og samlet over 4000 mennesker. For det andre gis det ut nye bøker om temaet misjon jevnlig, Alan J. Roxburgh sier at ordet "missional" nå er så vanlig at gjerne en eller to bøker i måneden dukker opp på døra hans med dette tema.¹ For det tredje har trosopplæringen på sin side vært et spesielt viktig tema for Den norske kirke siden 2003 da forsøksfasen i Den norske kirkes trosopplæringsreform ble satt i gang. Arbeidet med å fornye trosopplæringen er fortsatt ikke ferdig (høsten 2011). Det er kun noen få menigheter som har utarbeidet en lokal plan for sitt trosopplæringsarbeid, mens de aller fleste er midt inne i en slik prosess, hvor det legges planer, strategier og visjoner. For det fjerde var både tittelen og hovedtema under kirkemøte i 2005 "en misjonerende kirke." Her tas det opp mye av de samme anliggende som ved begrepet «missional», som Roxburgh sier at har blitt et veldig sentralt og gjentagende tema innenfor misjonsvitenskapen. Det er et begrep som tar opp spørsmålet hva vil det si å være kirke. Både misjon og trosopplæring er som vi ser aktuelle temaer for Den norske kirke. Vi har derfor valgt å se nærmere på arbeidet med trosopplæringsreformen og forsøke å danne oss et bilde av hvilken misjonstenkning som finnes der.

Før vi går videre vil jeg kort nevne i hvilken kontekst jeg selv skriver og hva som er bakgrunnen min. Jeg har selv jobbet med trosopplæring og planarbeid og er derfor svært interessert i tema. Min konfesjonelle tilhørighet er Den norske kirke, men jeg har ikke vært særlig vant til å skille mellom konfesjoner fordi jeg ofte har deltatt på leirer uten konfesjonell tilknytning. I navigatørsammenhenger har jeg møtt et fokus på å leve som kristen "der du er." Litt i motsetning til dette har jeg i kirkesammenhenger

¹ Van Gelder og Zscheile 2011, s.xiii (forord av Roxburgh)

opplevd et større fokus på oppmøte. For meg formidlet dette at å være kristen handlet om å komme til kirken og delta på de tingene som skjedde der, at det var det som var essensen i kristenlivet og kirken. I denne sammenheng forstod jeg misjon som noe man kunne velge blant mange andre "program" å delta på, og som oftest noe som var tiltenkt noen spesielt utvalgte. Dette synet endret seg derimot da jeg begynte å lese misjonsvitenskap og møtte på begreper som "missio Dei" og "misjonal kirke." Disse begrepene lå veldig nærme "der du er"-tanken som jeg lærte i navigatørsammenhenger. Den kritikken i måten å tenke kirke på, som misjonsvitenskapen kom med, korresponderte i stor grad med min egen opplevelse av to miljøer som tenkte forskjellig om det å være kristen og kirke i dag. Spesielt vekket det min interesse å lese om "misjonal kirke." Her påpekes det blant annet et behov for å se kirken som en "misjonal kirke" fremfor "en kirke med misjon."² Poenget man ønsker å få frem er at misjon bør sees på som hele kirkens sak og en del av det å være kirke, fremfor en oppgave for spesielt utvalgte. Jeg opplevde dette som svært viktige og sentrale utfordringer for kirka, da jeg opplevde at fokuset i kirka lå på at misjon var et spesielt program for noen spesielt utvalgte. Slik jeg kjente misjon var gjennom lysbildeshow fra Madagaskar som "misjonsfamilien" i kirka viste frem. Møtet med misjonsvitenskapelig arbeid omdefinerte mitt syn på misjon fra å være en oppgave for noen få med spesielle gaver, til å være et identitetsmerke på hele kirken og dens medlemmer. I etterkant har jeg hatt en interesse for misjons- og kirkeforståelse og lurt på om litteraturen beskrev en opplevelse bare jeg hadde, eller om den setter fingeren på noe som er en betydelig utfordring for kirken vår?

Det sies at trosopplæringsreformen er en av de største reformene innenfor Den norske kirke noen gang.³ I mitt arbeid med trosopplæringen i en lokal menighet har jeg også sett reformens omfang og størrelse. Det skal tilbys en "Systematisk og sammenhengende trosopplæring for alle døpte i alderen 0-18 år, uavhengig av funksjonsevne."⁴ Dette er et stort og omfattende prosjekt som betyr at mange aktiviteter og prosjekter skal utvikle strategier, verdier, målsettinger og innhold.

² Guder 1998, s.6

³ Kirkerådet 2008, s.85

⁴ Trosopplæringsplan 2010, s.4

Arbeidet med trosopplæringsreformen involverer veldig mye av menighetene og synet på misjon er et interessant anliggende i forhold til trosopplæringsens innhold og utgangspunkt. Arbeidet står i nær sammenheng med det som omtales som misjonsbefalingen, nemlig Matt 28, 19-20 "Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere." Når trosopplæring er så nært knyttet til misjonen og kirkas utgangspunkt er vi i denne oppgaven interessert i å se hva man tenker om misjon i reformen. Hva menes med misjon i trosopplæringsreformen? Hvilken misjonstenkning er det som ligger til grunn? Sees misjon på som et program for noen få utvalgte? Eller ligger det en mer holistisk⁵ forståelse av misjon til grunn? Er det kirken som er målet og utgangspunktet for misjon? Denne avhandlingen ønsker å finne ut om det er en tradisjonell forståelse av misjon som er mest fremtredende i Den norske kirkes arbeid med trosopplæringsreformen eller om det ligger en annen, nyere misjonsforståelse til grunn?

1.2 Problemstilling

Vi har derfor valgt følgende problemstilling: Hvilken plass har misjon i trosopplæringsreformen? Hvilken type misjonsforståelse er det? Hva er bakgrunnen for den forståelsen? Er det en misjonsteologisk holdbar forståelse?

1.4 Metode

Vi har først og fremst valgt en hermeneutisk fremgangsmåte i denne oppgaven. Men siste del av problemstillingen inviterer oppgaven til å ha et normativt perspektiv, som vi ønsker å gå inn i. Vi vil vurdere misjonstenkningen i trosopplæringsreformen og vil derfor se på læren (dogmatiske) og det systematiske. Gjennom en analyse av den utvalgte misjonsvitenskapelige litteraturen vil vi prøve å danne oss et bilde av hva som vektlegges i misjonstenkningen i dag. Vi vil også analysere de tilgjengelige dokumentene i trosopplæringsreformen. Oppgaven inviterer i og for seg til et empirisk studium som undersøker deltakeres og lederes holdninger til misjon, på linje

⁵ mer om dette i den misjonsvitenskapelige delen

med rapporten til Hegstad og Laugerud.⁶ Men det må bli en utfordring til en annen oppgave.

Innenfor det misjonsteologiske og det som blir teorien vår vil vi legge særlig vekt på Lausannebevegelsen, begrepene "missio Dei" og "misjonal kirke" og boken "Mission in the 21st Century, Exploring the Five Marks of Mission" som kilder for misjonstenkningen i dag. Innenfor trosopplæringsreformen vil vi legge særlig vekt på styringsgruppens rapport "når tro deles", evalueringsarbeidet som er tilgjengelig på www.ektor.no, rapport til Stortinget NOU 2000:26 "..til et åpent liv i tro og tillit", Stortingsmelding nr 7 "Trosopplæring i ei ny tid" og plan for trosopplæring "Gud gir, Vi deler" som kilder til å forstå og undersøke trosopplæringsreformen.

1.5 Materiale

Vi skal nå se kort på det materiale vi har valgt ut fra misjonsvitenskapen og fra trosopplæringsreformen. Når det gjelder trosopplæringsreformen er det verdt å nevne at den er enda ikke slutført, arbeidet med en fornyet trosopplæring har pågått siden 2003 og er forventet å vare i 10 år. Det er blant annet ikke publisert noen rapporter fra evaluering av perioden 2009-2013. Det er få menigheter som har utviklet en lokal plan for trosopplæringsarbeidet. Vi kommer derfor (og på grunn av oppgavens omfang) til å konsentrere oss om sentrale grunnlagsdokumenter for reformen.

Vedtaket om trosopplæringsreform ble gjort i Stortinget våren 2003. De to dokumentene som lå til grunn for dette vedtaket var NOU 2000:26 "..til et åpent liv i tro og tillit" og Stortingsmelding nr 7 "Trosopplæring i ei ny tid, om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkje." Disse dokumentene gir oss god innsikt i bakgrunnen for trosopplæringsreformen og hva som er målet med reformen. Stortinget vedtok også at reformen skulle følges av et evalueringsarbeid. Dette evalueringsarbeidet er gjort av et arbeidsfellesskap fra diakonhjemmet og menighetsfakultetet og består av flere ulike delrapporter som er tilgjengelige på

⁶ Se Hegstad og Laugerud sin rapport, "Brennende hjerter eller misjonerende menigheter?"

www.ektor.no. Disse rapportene "tar pulsen på arbeidet", de gir oss nyttig innsikt i de ulike delene av arbeidet og hjelper oss til å tolke trosopplæringsreformen. Det er spesielt sluttrapporten "Kunnskap, opplevelse og tilhørighet" som er interessant for vår oppgave.

Stortinget gav kirkerådet det koordinerende ansvaret, som nedsatte en egen styringsgruppe for reformarbeidet. Denne styringsgruppen har laget en rapport fra trosopplæringsreformens forsøks- og utviklingsfase 2003-2008 "Når tro deles." Styringsgruppens rapport og evalueringsarbeidet avdekket et behov for en ny (kortfattet) plan for trosopplæring fra sentralt hold⁷, denne planen ble utgitt av kirkerådet i 2010 og heter "Plan for trosopplæring, Gud gir - Vi deler." Planen er en rammeplan som skal inspirere og hjelpe hver enkelt menighet til å utvikle en lokal plan.⁸ Da vi ikke har mulighet til å undersøke hver enkelt menighets lokale plan (både pgr omfang og fordi svært få menigheter til nå har laget plan) er de sentrale dokumentene (også kalt grunnlagsdokumenter) et viktig utgangspunkt for oss for å kunne si noe om misjonstenkning i trosopplæringsreformen.

For å finne ut hva som er det mest fremtredende i nyere misjonstenkning har vi valgt ut kapittel 7 "misjonstenkningen fra 1900 til vår tid" i "Missiologi i dag." Her beskrives ulike fokus i misjonstenkningen frem til vårt århundre. Ved å se på kapittel 3-5 i "hva vil det si å være kirke?" skal vi se hva som menes med "misjonal kirke", til dette skal vi også bruke materiale fra den amerikanske konteksten. Darrell L. Gunders "Missional Church" er et sentralt amerikansk bidrag til formingen av "misjonal kirke" begrepet, vi kommer særlig til å benytte oss av innledningskapittelet og kapittel fire skrevet av George R. Hunsberger. Vi har også valgt ut kapittel 1 i "We are Here Now" av Patrick Kiefert, som hjelper oss å sette misjonstenkningen inn i sammenhengen med historien. Kapittel 2 i "The Evangelizing Church" av Bliese og Van Gelder hjelper oss også med noen perspektiver på det å være "misjonal kirke".

⁷ Kirkerådet 2008, s.92-93.

⁸ Trosopplæringsplan 2010, s.4

David J. Bosch er en kjent missiolog, som i 1991 gav ut boken "transforming mission." Dette er et stort arbeid som vi ikke kommer til å analysere fullstendig, men vi har en spesiell interesse for noe av innholdet i del 3. Da Bosch sin gjennomgang av misjon inneholder veldig mange sider ved misjon, hele 13, har vi valgt å heller ta utgangspunkt i boken "Mission in the 21st Century, Exploring the Five Marks of Mission" for å presentere fem ulike sider eller kjennetegn på misjon. Til å se på noen grunnleggende trekk ved misjon bruker vi Myklebust "Misjonskunnskap." Aller sist nevnes "Misjon til forandring", denne boken inneholder bidrag fra den norske "delegasjonen" som var på Lausannekonferansen i Cape Town i 2010. Boken inneholder selve Cape Town erklæringen og "delegasjonens" ulike kommentarer til denne. Vi er oppmerksomme på Lausannekonferansen i Cape Town fordi den er en såpass stor samling av personer med interesse for misjon at det forventes at konferansen tar opp temaer som er sentrale for misjonstenkingen i dag.

1.6 Om oppgaven og tilsvarende arbeid

Harald Hegstad og Tore Laugerud gav i 2002 ut rapporten "Brennende hjerter eller misjonerende menigheter? En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytre misjon i menigheter i Den norske kirke." Rapporten er et interessant arbeid i forhold til temaet misjon og Den norske kirke. Vi har i denne oppgaven noe av det samme utgangspunktet som Laugerud og Hegstad. De understreker at hovedtyngden er lagt på begrepet "misjon." Misjon kommer fra det latinske begrepet "missio" som betyr "sendelse." I likhet med Hegstad og Laugerud mener vi med misjon den kirkelige virksomhet som er forankret i det Bibelveset som kalles misjonsbefaling, Matt 28:18-20.⁹ Som også Hegstad og Laugerud påpeker er misjon langt fra entydig. Vårt utgangspunkt er at vi forstår misjon som Guds misjon ved "den kristne kirkes sendelse til verden."¹⁰ Men dette skal vi se at representerer ett nyere perspektiv på misjon, for det er ikke alltid slik begrepet har blitt brukt. Det kan dreie seg om "ett aspekt ved kirkens virksomhet, til mer utvidede betydninger der misjon blir en omfattende bestemmelse av alle sider ved kirkens virksomhet."¹¹ Mer om

⁹ Hegstad og Laugerud 2002, s.20

¹⁰ Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004 s.15

¹¹ Hegstad og Laugerud 2002, s.20

dette i den misjonsvitenskapelige delen av oppgaven. Til forskjell fra Hegstad og Laugerud er trosopplæringsreformen vår forskningsgjenstand og ikke menigheter i Dnk. Vår oppgave er en hermeneutisk oppgave og ikke empirisk. Vårt mål er å undersøke hvilken misjonstenkning som ligger til grunn i arbeidet med trosopplæringsreformen og ikke holdninger og engasjement hos deltakerne i forhold til misjon, selv om vi til en vis grad tar utgangspunkt i holdninger blant medarbeidere i trosopplæringen som er avdekket gjennom evalueringsarbeidet.

Det er Den norske kirkes arbeid med trosopplæringsreformen som er stedet vi skal prøve teorien vår. Den norske kirke (Dnk) har i lengre tid jobbet med å fornye undervisningen til sine dømte medlemmer. Dette har etter 2003 fått navnet trosopplæring. Fram til 2003 har man ikke brukt trosopplæring, men dåpsopplæring.¹² Vi bruker begrepene litt om hverandre i denne oppgaven. Vi kommer også til å bruke begrepene reform og fornyingsarbeid litt om hverandre, men sikter i begge tilfeller til det arbeidet som ble startet i 2003 når Stortinget vedtok trosopplæringsreformen og som er tenkt å vare i 10 år. Mer om dette i kapittel tre om trosopplæringsreformens bakgrunn.

Vi har allerede brukt begrepet "holistisk misjon." Det vi sikter til er tendensen til å forstå misjon mer helhetlig, som bestående av mange ulike sider. Mer om dette i den misjonsvitenskapelige delen av oppgaven. Vi kommer også til å bruke begrepet "kirke" på forskjellige måter. Det brukes om Den norske kirke, om selve bygget, og om den verdensvide kirke og de kristne.

1.7 Disposisjon

Etter denne innledningen vil vi i kapittel 2 se nærmere på misjonstenkningen i dag i lys av det siste århundrets misjonsteologiske arbeid. Vi vil først se på noen grunntrekk ved misjon og misjonsforståelser. Vi kommer deretter til å presentere fem kjennetegn på misjon ved å bruke boken til Walls og Ross. Kapittel 3 vil presentere

¹² Hauglin, Lorentzen og Mogstad 2008, s.15

bakgrunnen for trosopplæringen, og skal hjelpe oss med å si noe om hva trosopplæringsreformen er. I kapittel 4 vil vi undersøke hvilken plass misjon har i trosopplæringsreformen, gjennom først å drøfte og vurdere begrepene som brukes i reformen, dernest å vise at evalueringsarbeidet har vist at det er ulike måter å forstå hva som menes med trosopplæring. Drøftingen i kapittel 5 vil i hovedsak være en vurdering av hvilke konsekvenser de «funnene» vi har presentert i kapittel 4 har å si for misjonstenkningen i trosopplæringsreformen. Til slutt følger konklusjon og litteraturliste.

Kapittel 2 MISJONSVITENSKAPELIG DEL

2.1 Missiologisk overblikk

Vi har allerede i innledningen vært inne på at denne oppgaven tar utgangspunkt i at det for det første finnes en misjonsforståelse i trosopplæringsreformen. For det andre spør vi etter hvilken type misjonsforståelse som ligger til grunn, og forutsetter dermed flere måter å forstå misjon på. Vi skal i denne delen av oppgaven først se litt bakover i det misjonsvitenskapelige arbeide med misjon, før vi tar opp mer dagsaktuelt blikk på misjon. Vi har ikke mulighet til å gjøre en omfattende historisk gjennomgang av misjonstenkningen frem til i dag, men vi skal se på noen utvalgte saker som har blitt diskutert innenfor misjonsvitenskapen frem til i dag. Målet er ikke først og fremst å sette ulike tidsepoker eller forståelser opp mot hverandre og komme frem til en misjonsforståelse som er "riktig", men heller å peke på hva som har blitt spesielt vektlagt i de forskjellige forståelsene av misjon. Når vi likevel bruker "ny" og "gammel" misjonsforståelse er det ikke nødvendigvis med tanke på at nytt alltid er bedre, men at ulike sider av misjon vektlegges forskjellig til forskjellige tider. Vi har valgt å konsentrere oss om arbeidet med misjon fra det siste århundret.

2.2 Konferanser

Fra starten av 1900-tallet har det vært arrangert flere store internasjonale misjonskonferanser. Disse konferansene har vært arrangert av henholdsvis Det internasjonale misjonsråd (IMR), Kirkenes verdensråd (KV) og Lausannebevegelsen (fra 1974) og har hatt en viktig betydning for det misjonsvitenskapelige arbeidet i dette og det forrige århundret.¹³ Ved hjelp av konferansene har forskjellige problemstillinger og spørsmål om misjon blitt tatt opp og drøftet av personer med mange forskjellige kirkebakgrunner. Lausannekonferansene har for eksempel gjort nettopp det; samlet tusenvis av ledere og personer som har forskjellige kirkelige bakgrunner. Målet har vært "at hele kirken må bringe hele evangeliet ut til hele

¹³ Engelsviken 2004, s.132

verden."¹⁴ Til disse konferansene har man tatt opp dagsaktuelle temaer og diskutert de temaene og spørsmålene som har blitt brakt opp innenfor misjonstenkning. Konferansene er derfor sentrale for oss fordi de kan si noe om hva som har preget misjonsforståelsen på ulike tidspunkt. David J. Bosch bemerket betydningen av konferansene ved å poengtere at når det gjelder endringer i forståelsen av forholdet mellom kirke og misjon kan man ikke si annet enn at "the contribution of the world missionary conferences are of primary importance."¹⁵ Det begynte med en optimisme om "å nå alle folk i ett slektledd"¹⁶ inspirert av blant andre John R. Mott på begynnelsen av 1900-tallet. Brennpunktet når det gjaldt misjonstenkningen tidlig på 1900-tallet var at man gjennom samarbeid på tvers av kirkegrenser kunne være mer effektiv i arbeidet med å spre ut evangeliet. Blant annet så man engasjementet resultere i den første store misjonskonferansen i Edinburgh i 1910. Det har siden Edinburgh vært mange økumeniske konferanser.¹⁷ Missiologer og kirkeledere fra hele verden har deltatt på disse konferansene. For eksempel har Lesslie Newbigin, som har vært sentral i utviklingen av det velkjente missiologiske begrepet "missio Dei", deltatt og vært en sentral bidragsyter på flere av konferansene, også norske missiologer deltar på disse konferansene. Den siste konferansen til Lausannebevegelsen ble holdt i Cape Town i 2010. Som en følge av den konferansen har blant annet norske misjonsteologer gitt ut en bok ("misjon til forandring") som analyserer fellesdokumentet fra konferansen og dens betydning for forskjellige aspekter ved misjonen. Dette er et eksempel på hvordan konferansene fungerer som en kanal for misjonsvitenskapen og setter dagsaktuelle spørsmål og missiologiske tema på "kartet" og hjelper missiologer til å samles og diskutere.

2.3 Ulike misjonsforståelser

Olav G. Myklebust skrev i 1976 boken "Misjonskunnskap." I boken har han jobbet systematisk med misjon og presenterer blant annet ulike misjonsforståelser. Det er over 30 år siden boken ble gitt ut. Det betyr at det er en del ting som har skjedd i det

¹⁴ Ekenes et al. 2011, s. 7

¹⁵ Bosch 1991, s.369

¹⁶ Engelsviken 2004, s. 135

¹⁷ For en gjennomgang av disse konferansene se Engelsvikens misjonshistoriske gjennomgang i "missiologi i dag"

missiologiske arbeidet etter at boken ble skrevet og gitt ut, men det betyr ikke at den er utdatert. Boken presenterer grunnleggende perspektiver og kunnskap om misjon. Av det som har skjedd etter Myklebust sin bok kan det nevnes at det nå er vanlig å snakke om "misjonal kirke", et begrep som ikke ble brukt da Myklebust skrev sin bok. Kun to år før Myklebust ga ut sin bok ble den første konferansen til Lausannebevegelsen holdt, Myklebust har ikke gitt den noen sentral plass i sitt materiale. Vi kommer til å bruke Myklebust til å hjelpe oss med noen grunnleggende perspektiver på misjon. Til forskjell fra Myklebust er Lausannebevegelsen viktig for denne oppgaven, spesielt erklæringen fra den siste konferansen i Cape Town.

Olav G. Myklebust deler misjonsforståelser inn i tre typer: Geografisk, eskatologisk og historisk. Som han selv poengterer er ikke poenget å finne én korrekt filosofi blant de tre, men de er kategorier som skal gi hjelp til å systematisere. Det er ikke alltid tjenlig å putte ting i bokser eller sette observasjoner inn i system, og dette er heller ikke poenget videre i oppgaven. Poenget er å finne noen kategorier som kan hjelpe oss å sortere hvilke ting ved misjonen som er blitt vektlagt til forskjellige tider og i forskjellige sammenhenger. Myklebust bruker dem for "å bedre forstå de ulike synsmåtene".¹⁸ Vår fremstilling av de ulike typene av misjonsforståelser er veldig forenklet i forhold til Myklebust sin behandling. Det er ikke en presentasjon av Myklebust sin bok, men vi skal bruke hans kategorier for og "sortere" ulike tanker om misjon.

2.3.1 Geografisk

I en geografisk misjonsforståelse er territoriet i sentrum av forståelsen. "Alle folkeslag"-delen av misjonsbefalingen blir sterkt vektlagt og hovedfokuset i misjonen legges på å komme seg til de områder hvor evangeliet ikke er blitt forkynt. Misjon er forstått som "en bevegelse fra kristne til ikke kristne *områder*."¹⁹ Misjon som bevegelse fra et område til et annet område ble sterkt betonet på starten av 1900-tallet, blant annet under konferansen i Edinburgh.²⁰ Målet var å komme opp med en

¹⁸ Myklebust 1976, s. 24

¹⁹ Myklebust 1976, s. 26

²⁰ Myklebust 1976, s. 247

strategi som skulle gjøre at man kunne lykkes med å spre evangeliet så fort som mulig. Det var i all hovedsak snakk om geografisk ekspansjon og om å bringe vestens utvikling og fasiliteter med på lasset. John R Mott så disse hjelpemidlene som "an immense help to the work of missions."²¹ Dette var karakteristisk for misjonstenkningen tidlig på 1900-tallet. George R. Hunsberger beskriver det på denne måten:

*"Mission had been considered to be activities arising out of the church with an aim to extend the church or plant it in new places. The expansion of the church into new locales was thought to be its guiding goal."*²²

David J. Bosch beskriver hvilken betydning et slikt fokus på å plante kirker betyr:

*"The church had, in a sense, ceased to point to God or to the future; instead, it was pointing to itself. Mission was the road from the institutional church to the church that still had to be instituted. It was the activity of professional agents of organized societies operating on the "horizontal" plane."*²³

Hovedvekten i misjonen innenfor den geografiske misjonsforståelsen blir lagt på den geografiske spredningen og derfor å ekspandere i tall. Dette er et sentralt moment i misjonen, men kritikken mot den geografiske forståelsen er som Bosch er inne på at når den horisontale delen (for å bruke hans ord) av misjon blir vektlagt for mye, risikerer en å gi den vertikale delen for lite oppmerksomhet. Hunsberger påpeker at fokuset med ekspansjonen til nye områder ble en målsetting. Tendensen ble at "prosjektet" misjon tilhørte kirka eller organisasjonen, mer enn Gud. Den delen av misjon som fikk mest fokus var, som Bosch nevner, den institusjonelle kirke og ikke Guds rike. Det er denne forståelsen som vi i denne oppgaven karakteriserer som tradisjonell eller "gammel." Kjell Olav Sannes understreker at misjon ikke bør sees

²¹ Bosch 1991, s.337

²² Hunsberger 1998, s. 81

²³ Bosch 1991, s.332

som en enveistrafikk fra eksempelvis nord til sør, med det mål for øye å plante en kirke. Denne geografiske modellen kaller han "gammel."²⁴

2.3.2 Eskatologisk

Det kan virke som at denne synsmåten er en av de mer aktuelle og tidsriktige forståelsene for Myklebust. Han nevner flere personer og miljøer og at man "i nyere misjonsteologi", blant annet i Tyskland, opererer med en slik misjonsforståelse.²⁵ I en eskatologisk misjonsforståelse er det ingen overraskelse at hovedvekten ligger på endetiden og fullendelsen som skal skje ved Kristi gjenkomst. Men Myklebust påpeker at det er et dobbelt perspektiv innenfor denne typen misjonsforståelse: "Kristus er ikke bare den som er kommet, men som også *skal* komme."²⁶ Det er perspektivet "allerede nå", men også "ennå ikke" som er sentralt. Hvor vekten legges på "forståelsen av misjonen som et oppdrag med henblikk på endetiden."²⁷ Et sentralt Bibelvers innenfor denne tankegangen er matt 24, 14: "Og dette evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme." Misjonen sees på som det som skal "provosere frem" det nye riket. "Utbredelsen av evangeliet er en forutsetning for, og forberedelse til, verdensløpets slutt."²⁸ Det er dette siste som skiller denne forståelsen tydeligst fra den holistiske misjonsforståelsen vi skal se på under. Men det er nok riktig at denne kategorien er den som ligger nærmest å beskrive nyere misjonstenkning. Engelsviken sier blant annet i sin kommentar til Cape Town dokumentet at «måtte vi gjennom vår misjon få være en del av Guds misjon og bidra til å virkeliggjøre Hans evige frelsesplan for hele verden.»²⁹

2.3.3 Historisk

Myklebust kaller den tredje kategorien historisk. I dag bruker man gjerne andre begreper i tillegg slik som etisk, sosial eller politisk forståelse om den samme tenkemåten. I den historiske forståelsen er det lagt veldig liten vekt på kirken som

²⁴ Sannes 2004, s. 36

²⁵ Myklebust 1976, s.30

²⁶ Myklebust 1976, s.29

²⁷ Myklebust 1976, s.30

²⁸ Myklebust 1976, s. 29

²⁹ Engelsviken 2011, s.119

oppdragstaker. Tanken er at Gud frelser "gjennom den historiske prosess som sådan og som helhet"³⁰ og ikke først og fremst gjennom kirken, de kristne eller troende. Det som får fokus innenfor en historisk forståelse er at Gud er suveren og derfor kan klare seg fint uten kirken. Fra Lausannebevegelsens hold kan det nok tenkes at man anklaget konferansen til Kirkenes verdensråd i Bangkok for å rendyrke denne siste forståelsen.³¹ Det ble i Bangkok stresset at siden også ikke-kristne er åndelige aktive så må det bety at Den hellige ånd og Kristus er tilstede også der. Man understreket og fremhevet at Kristus må være til stede også i andre religioner. Det ble sagt at misjonens og kirkens oppgave er "å vekke den Kristus som sover i religionens natt."³² Denne forståelsen var det flere som reagerte på blant de som er blitt karakterisert som evangelikale og førte etter hvert til dannelsen av Lausannebevegelsen.

2.4 "Missio Dei"

Et av de mest brukte og kjente begrepet innenfor misjonsteologien den siste halvdelen av det 20. århundre er "missio Dei." Myklebust gav ut sin bok "Misjonskunnskap" i 1976 og beklaget allerede da at uttrykket "er blitt en teologisk klisjé."³³ Det er absolutt beklagelig at ord nærmest blir oppbrukt, at de så og si "tømmes" for innhold fordi de blir brukt for ofte. Og det er godt mulig at Myklebust har rett i at det har gått inflasjon i bruken av "missio Dei", men en ting er sikkert og det er at "missio Dei" har vært og er et meget sentralt begrep som har vært med på å endre kursen i misjonstenkningen det siste halve århundret.³⁴ Bare ved å se på nyere misjonsvitenskapelige artikler og bøker vil man se denne trenden, så godt som samtlige bruker begrepet og skriver om det.

³⁰ Myklebust, s.35

³¹ Teknisk sett var det ikke slik det skjedde. Lausannebevegelsen (de evangelikale) organiserte seg først etter møtet i Bangkok. Men kritikken som det siktes til her er at de evangelikale ikke var spesielt fornøyd med dialogens sentrale stilling i misjonsoppdraget. Men en direkte anklage var det ikke.

³² Engelsen 2004, s. 149

³³ Myklebust 1976, s. 16

³⁴ Bosch 1991, s. 389, se også Guder s.81. Her påpekes det at å snakke om kirken som et sent folk ikke bare har endret kursen, men det er den måten å forstå kirke på som har blomstret fra midten av det 20. Århundre.

Guds misjon (missio Dei) handler om nettopp det, at misjonen per definisjon ikke er kirkens eller enkeltmenneskers eget prosjekt, men Guds. Gud er subjektet i hele den store Bibelfortellingen og dermed også i misjonen. Kirkens opprinnelse er helt og fullt bestemt av Guds aktivitet og vilje til å frelse sitt folk. Misjonen er Guds aktivitet og plan for frelse til alle folk. Likesom Abraham ble valgt ut til å være til velsignelse (1 Mos 12) ble disiplene valgt ut og kalt til å føre oppdraget videre (Matt 28, 18ff). Det er dette oppdraget som definerer kirken som kirke og som understreker at uten misjon er det ingen kirke. Det er ikke en aktivitet eller en sektor som kirken kan velge å prioritere eller ikke, men er det kirken er. "Å være kirke er å være i misjon; ikke en kirke som driver misjon, men som er misjon i væren og ord og gjerning og livsstil og tiltrekningskraft."³⁵ Det er Gud som sitter i førersetet og driver misjonen. "Slik som Far har sendt meg, sender jeg dere" (Joh 20,21). Den innebærer en trinitarisk bevegelse som til slutt sender kirken til verden.³⁶ Gud sendte sin sønn, og Jesus sendte disiplene med Den hellige ånds kraft til å vitne om han for hele jorden (Apg 1:8). "Through us, God wants to bless the world."³⁷

2.4.1 Kall, ikke oppgave

Det er derfor problematisk å forstå misjon kun som geografisk ekspansjon, eller det gode som skal fremprovosere Jesu gjenkomst. Heller ikke Guds kjærlighet for alle mennesker eller Guds allmakt og suverenitet bør redusere kirkens oppdrag til kun sosialt eller etisk engasjement. Kirken er først og fremst kalt til å spre evangeliet og å gjøre disipler. Skillet mellom indre og ytre misjon har ikke kommet helt på plass med å forstå misjon som en del av det å være kirke, fremfor en oppgave for noen spesielt interesserte.³⁸ "Missio Dei" utfordrer oss til å definere kirken som et folk sent av Gud, og utfordrer oss "to move from church with mission to missional church."³⁹ Det at kirken forkynner evangeliet er ikke noe kirken gjør fordi den er spesielt interessert, eller har det som prioritert oppgave. Forkynnelsen henger sammen med oppdraget

³⁵ Jørgensen 2004, s.62

³⁶ Bosch 1991, s.390

³⁷ Fryer 2005, s. 13

³⁸ Se Hegstad og Laugerud 2002, s.275. Her diskuteres det hvorfor positive holdninger til misjon ikke gir utslag i engasjement? Misjon oppfattes som en sak for de «spesielt interesserte» fordi struktur og kultur gjør at menighetene får et distansert forholdet til ytremisjon og misjonsorganisasjonene

³⁹ Guder 1998, s. 6

gitt til disiplene, og ligger derfor på kirken og den kristne som plikt mer enn frivillighet eller rettighet. "Det at jeg forkynner evangeliet, er ikke noe jeg skryter av. Det ligger på meg som en tvang" (1 Kor 9). Det er ikke prestens eller noen spesielt utvalgte sin oppgave, men alles. Det er rett og slett en plikt, eller et kall lagt på oss som kirke. Kanskje er det derfor upresis å snakke om frivillig arbeid? Fordi med det er det lett å tenke at det er noen som er spesielt utrustet og sitter med ansvaret for å drive og være kirke. Slik er det ikke, det gjelder å legge alle hoder sammen og «alle kluter til.» Alle talent og gaver til Kristi kropp må opp på bordet slik at vi kan se hvordan vi som kirke sammen kan forvalte den oppgave vi er kalt til.⁴⁰ Den sterke vektleggingen og fokuset på "missio Dei" har som vi har sett ført til at man har begynt å snakke om "misjonale kirke" fremfor en kirke som driver med misjon.

2.5 Misjonale kirke

Den nye misjonstenkningen og fokuset på "missio Dei" gjorde det helt nødvendig å se på hvordan kirken forstår seg som kirke. Da det blir sagt at "misjon er en del av kirkens esse"⁴¹ er det helt umulig å unngå at man begynner å spørre hva det vil si? Denne samtalen har blitt ført gjennom begrepet "misjonale kirke" eller "missional church." Misjonale kirke ble først brukt av Lesslie Newbigin, før det dro over til Nord Amerika og festet seg som et sentralt begrep. Et sentralt bidrag er Guders bok "missional church" sammen med flere andre amerikanske bidrag. Knud Jørgensen antyder at det har blitt naturlig i den Nordamerikanske konteksten å snakke om "misjonale kirke", mens på kontinentet har utgangspunktet vært mer "missio Dei."⁴² Her finner han støtte av Craig Van Gelder, som påpeker at det var ikke før begrepet kom over til USA at "missional church" ble et populært begrep.⁴³ Til tross for at Jørgensen har et poeng i at utviklingen av begrepet først og fremst har skjedd i den amerikanske konteksten, og at den samme tankegangen ligger i «missio Dei» har «misjonale kirke» også fått nedslag på kontinentet. Blant annet ser vi i Norge at Den norske kirke på kirkemøte i 2005 hadde som hovedtema "en misjonerende kirke." I etterkant av kirkemøte ble det gitt ut et hefte som går igjennom hvordan kirkemøtet

⁴⁰ Sannes 2004 s. 34.

⁴¹ Jørgensen 2004, s.62

⁴² Jørgensen 2004, s. 55

⁴³ Van Gelder og Zscheile 2011, s.2

forstår Den norske kirke som misjonal.⁴⁴ Selv om utviklingen av begrepet «misjonal kirke» har skjedd i størst skala på amerikansk jord er det ikke et amerikansk fenomen. Utviklingen av begrepet er motivert av en nyorientering når det gjelder forståelsen av misjon som er felles for den verdensvide kirke.

"Visjonen om å være misjonal kirke begynner med en kritikk av vår tenkning om det å være kirke."⁴⁵ Mest konkret gis dette til uttrykk ved at man har gått fra å forstå kirken som "the place where certain things happen"⁴⁶ til kirken som "a body of people sent on a mission."⁴⁷ David Bosch er inne på at reformatorenes fokus på at kirken er der hvor sakramentene forvaltes rett og ordet forkynnes rent (jmf. CA 7) indirekte har gjort at de protestantiske kirker har blitt *for* opptatt av kirken som "a place where certain things happen."⁴⁸ Jørgensen er inne på noe av det samme, og peker på at den lutherske forståelsen av kirken er et trekk ved den konstantinske kirke.⁴⁹ Det misjonale ved kirken er ikke et attributt ved siden av noe annet, eller en tjeneste for spesielt utvalgte, men selve identitetsmerket på kirken og de kristne. En misjonal kirke forstår ikke kirken som "tingene" eller "the place where", men som et legeme og som et sent folk. Det er utvelgelsen, oppdraget eller Guds misjon som definerer kirken. Derfor er ikke kirken bare et sted hvor ting skjer, et sted med ulike aktiviteter (som kunne ha inkludert misjon), men den er en misjonal kirke. En kirke bestående av mennesker som lever etter Jesu eksempel og som er lys og salt i verden.

2.5.1 Misjonal vs. Misjonerende

I det foregående har vi brukt misjonal og misjonerende om hverandre. Til dette merker vi oss at Tormod Engelsen påpeker at begrepet «misjonal» ønsker å vektlegge noe annet enn begrepet «misjonerende.»⁵⁰ Forskjellen han sikter til er at «ordet «misjonerende» synes å implisere at misjon først og fremst er en aktivitet som utføres av menigheten eller kirken, men som ikke med nødvendighet kjennetegner

⁴⁴ Kirkerådet 2005, mer om begrepene misjonerende og misjonal under.

⁴⁵ Jørgensen 2004, s.60

⁴⁶ Hunsberger 1998, s.79

⁴⁷ Hunsberger 1998, s.81

⁴⁸ Hunsberger 1998, s.80

⁴⁹ Jørgensen 2004, s.60

⁵⁰ Engelsen 2004, s.70

menighetens vesen og eksistens.»⁵¹ Begrepet «misjonal» på sin side «er en kirke eller menighet som er karakterisert av å være i misjon, av å være sendt og av å sende.»⁵² Sagt på en annen måte; «kirken *blir* ikke misjonal ved å sende ut misjonærer, men sender ut misjonærer fordi den *er* misjonal.»⁵³

Vi ser likevel at kirkemøte i 2005 har «misjonerende kirke» og ikke «misjonal kirke» som hovedtema og sak. Om man har valgt dette begrepet bevisst fordi det ligger en tradisjonell misjonsforståelse til grunn er usikkert, det virker heller som man ønsker fra kirkens sentrale ledelse å utdype og klargjøre hva det innebærer for kirken å være misjonal. Og dermed bruker man «misjonerende» og «misjonal» om det samme. Ved kirkemøte vektlegges de samme teologiske prinsippene som brukes i misjonsvitenskapen til å beskrive hva det vil si å være misjonal. I sammendraget i saksorienteringen heter det at «hensikten med saken er å drøfte hva det vil si for Den norske kirke å være misjonerende.»⁵⁴ Videre understrekes det at «misjonen er forankret i Den treenige Guds sendelse til verden»⁵⁵, noe som vi har sett at er et viktig perspektiv innenfor «missio Dei» og som danner grunnlag for at Engelsviken poengterer at kirken *er* misjonal.⁵⁶ Det presiseres på kirkemøte at misjonens mål er Guds rike og ikke kirken.⁵⁷ Avsnittet «et nytt misjonsmønster»⁵⁸ virker å være opptatt av å vise at misjonsvitenskapen nå vektlegger det misjonale, og at det har konsekvenser for Den norske kirke. Blant annet sies det at «misjon er *hele kirkens* sak, ikke bare et anliggende for særskilte organisasjoner.», og «misjon er *alle kristnes* ansvar, ikke bare en sak for yrkesmisjonæren.» Det sies også at «misjon er noe kirken *er*, ikke bare noe den gjør gjennom avgrensede aktiviteter», og at «misjon er *diakoni*, ikke bare forkynnelse.» Disse perspektivene ligger svært tett opp til misjonsvitenskapens perspektiver på misjonal kirke. Om Den norske kirke burde brukt «misjonal» fremfor «misjonerende» er en diskusjon vi ikke får plass til i denne oppgaven. Vi merker oss heller at begrepet «misjonerende» blir brukt som et

⁵¹ Engelsviken 2004, s.70

⁵² Engelsviken 2004, s.70

⁵³ Engelsviken 2004, s.71

⁵⁴ Kirkemøte 05/05, s.1

⁵⁵ Kirkemøte 05/05, s.1

⁵⁶ Se Engelsviken 2004, s.70-71 og avsnittet «Misjonal kirke i lys av missio Dei»

⁵⁷ Kirkemøte 05/05, s.1

⁵⁸ Kirkemøte 05/05, s.4

misjonalt begrep og er et uttrykk for en nyere misjonsforståelse i Den norske kirke, og forutsetter dette videre i oppgaven, til tross for at det grammatisk kanskje tilhører en gammel misjonsforståelse.

2.5.2 Når kirken er misjonal, er alt misjon?

Det har blitt gitt forskjellige svar på hva en kirke som lever etter Jesu eksempel og er lys og salt i verden skal være opptatt av. Innenfor den misjonsvitenskapelige delen av teologien har man forsøkt å understreke at disse dimensjonene ved kirken er misjons- og kirke dimensjoner, at misjon og kirke går hånd i hånd. Uten misjon, ingen kirke.⁵⁹ Dette fordi man ser kirken som misjonal og ikke som en kirke med et misjonsprosjekt. Det er i kraft av misjonen at gudstjenester holdes, barn og voksne døpes, evangeliet forkynnes, sanger synges, mat deles ut, penger gis bort, osv. Kort sagt så er det i kraft av Guds misjon at kirken er kirke. Er da alt misjon? Ifølge Neill kan det ikke være slik for "hvis alt er misjon, er ingenting misjon."⁶⁰ Likevel er Engelsvikens påstand i forhold til misjonale kirker i Malaysia «at misjon gjennomsyrrer alt i disse menighetene, eller at misjon var hovedsak blant alle sakene.»⁶¹ Til dette har Lesslie Newbigins skille mellom misjons*dimensjon* og misjons*intensjon* vært til stor hjelp. Newbigin sier at det er en misjonsdimensjon ved alt kirken og de kristne gjør fordi kirken er misjon. Samtidig er det noe som er intensjonelt, som gjør at kirken og de kristne er i direkte kontakt med samfunnet. Bosch trekker frem Newbigin når han sier at selv om kirken sies å være misjon, så betyr ikke det at kirken alltid og overalt er engasjert i misjonsprosjekter.⁶² Han viser til Newbigin sitat:

"Fordi kirken er misjonen, finnes det en misjonsdimensjon i alt det kirken foretar seg. Men ikke alt som kirken gjør har en direkte misjonsintensjon. Med mindre det i kirkens liv er en spesiell konsentrasjon med henblikk på misjonsintensjonen, vil misjonsdimensjonen, som gjelder hele kirkens liv, gå tapt."⁶³

⁵⁹ Jørgensen 2004, s.62

⁶⁰ Neill 1959, s.81

⁶¹ Engelsviken 2004, s.87

⁶² Bosch 1991, s.373

⁶³ Newbigin 1958, s.49

Hva er da misjon, eller dette som Newbigin stresser at kirken må ha en spesiell konsentrasjon på? Det gis som sagt mange svar på dette og det er veldig mye som kan sies om det. Vi har valgt i denne oppgaven å ta utgangspunkt i boken "Mission in the 21st Century. Exploring the five marks of global mission", som vi i likhet med Fotland mener gir en "aktuell og helhetlig misjonsforståelse."⁶⁴ Vi kommer også til å se hva Cape Town erklæringen sier om de ulike kjennetegnene. Ikke som et forsøk på en fasit, men fordi de tar opp vesentlige trekk ved misjonen og hva den består av. Vi kunne valgt andre innfallsvinkler for å definere misjonens ulike sider, det har for eksempel lenge vært vanlig å ta utgangspunkt i begrepene "κερυγμα", "κοινωνια" og "διακονια" (forkynnelse, fellesskap og tjeneste).⁶⁵ Erklæringen fra Cape Town konferansen lister opp 11 former for misjon⁶⁶ og David J. Bosch på sin side lister opp 13 ulike kjennetegn på misjon.⁶⁷ Det er med andre ord ingen oppskrift på misjon vi er ute etter, men boken til Walls og Ross er et eksempel på hvordan en "holistisk" eller "integral" misjon ser ut, og vi har valgt å gå igjennom misjonens ulike sider ved å ta utgangspunkt i de fem kjennetegnene Walls og Ross bruker.

Vi har til nå presentert noen grunnleggende perspektiver i misjonstenkningen. Vi har sett på de to mest sentrale begrepene i nyere misjonstenkning "Guds misjon" og "misjonal kirke." Det neste vi skal gjøre er å presentere fem ulike sider ved misjon. Gjennom disse skal vi få mer klarhet i hva som menes med integral misjon. Vi har ikke hatt som fokus å utdype eller diskutere forskjellene mellom Kirkenes Verdensråd og Lausannebevegelsen og de to miljøenes forskjellige misjonstenkning, det kommer vi heller ikke til å gjøre. Men vi merker oss at "allianseøkumenikken i større grad har fokusert på en holistisk misjon hvor evangelisering og sosialt ansvar henger sammen."⁶⁸ Fokuset på integral misjon er sentralt i erklæringen fra Cape Town konferansen i 2010. Vi bruker Cape Town erklæringen og boken til Ross og Walls for å se nærmere på hva misjon er og hva som er sentralt i dagens misjonstenkning.

⁶⁴ Fotland 2011, s.90

⁶⁵ Engelsviken 2004, s. 141

⁶⁶ Cape Town erklæringen Del 1, #5C

⁶⁷ Bosch 1991, s. Xi (de 13 sidene ved misjon beskrives fra side 368 til 510)

⁶⁸ Ekenes et.al. 2011, s. 13

Dette vil, sammen med det som allerede er nevnt, gi oss et godt grunnlag til å vurdere misjonsforståelsen i trosopplæringsreformen.

2.6 Misjonens fem kjennetegn ⁶⁹

Andrew Walls og Cathy Ross skriver i boken "Mission in the 21st Century" om fem kjennetegn på misjon. Derav undertittelen "Exploring the Five marks of global mission." Det er en bok som adresserer at misjon er global, og gir det et konkret uttrykk ved at forskjellige personer fra ulike deler av verden bidrar med artikler. Vi skal nå gå igjennom de fem kjennetegnene og se hva de fem kapitlene handler om. Til hvert av kjennetegnene er det skrevet to artikler, ett med et teologisk akademisk preg (den første artikkelen) og et som er mer situasjons eller praktisk orientert (den andre artikkelen). Til tross for at Ross påpeker at artiklene opptre i par og ikke er prioriterte, men representerer ulike innfallsvinkler⁷⁰, vil vi først og fremst konsentrere oss om de teologiske artiklene.

2.6.1 Evangelisering

Det første kjennetegnet er; "å forkynne de gode nyhetene om Guds rike."⁷¹

Tradisjonelt sett er dette blitt kalt evangelisering. Det er Ken Gnanakan som har skrevet den første artikkelen, mens den andre er skrevet av D. Zac Niringiye. Gnanakan er fra India og driver et læresenter i India; kjent som lærer, miljøforkjemper og teolog. Niringiye er assisterende Biskop i Kampala, Uganda.

Til tross for at Gnanakan vektlegger det kontekstuelle og dynamiske ved forkynnelsen, uttrykt ved at forskjellige personer deler evangeliet i forskjellige miljøer, ("We all proclaim Christ; but our methods and the application of the good news will vary."⁷²), er det tydelig at det er innholdet og ikke innpakningen som er essensen ved misjonens første kjennetegn. Dette blir enda tydeligere når vi leser Niringiye. Han understreker at det er forskjell på godt nytt og godt nytt om Guds rike. De gode

⁶⁹ Vi bruker egne overskrifter, og bruker Roar G. Fotlands oversettelse av de fem kjennetegnene i inngressen.

⁷⁰ Ross 2008, s.xiv

⁷¹ Ross 2008, s.xiv (oversettelse er hentet fra Fotland 2011)

⁷² Gnanakan 2008, s.4

nyhetene er nyhetene om Guds rike komme ved Jesus. Apostlene forkynte evangeliet om Guds rike ved å "pointing to Jesus and his continuing work in them and thorough them, preaching repentance and forgiveness"⁷³

Guds Rike

Forkynnensens utgangspunkt er for Gnanakan Mark 1:15 hvor Jesus sier "Guds rike er nær. Vend om å tro på evangeliet." Gnanakan skriver at Jesus Kristus og Guds rike er synonyme. Guds rike komme har med Jesu komme å gjøre, det Jesus gjør er tegn på at riket er kommet (Luk 11, 20). Jesus vil at disiplene skal vite at det er nå det nye rikets tid er; "tiden er inne" (Mark 1, 15) og Guds rike er "within you" (Luk 17, 20ff). Men det er også et "enda ikke" perspektiv i Jesu forkynnelse om Guds rike. Gnanakan viser blant annet til synoptikernes fortelling om trengselstiden som skal komme, Matt 24, Mark 13 og Luk 21. Det er usikkert om Gnanakan bevisst har valgt å oversette lukas med *i dere* fremfor *iblant dere*. Den engelske oversettelse NRSV og NO11 har valgt "among you" (iblant dere), men opplyser i fotnotene at "within you" også er en mulig oversettelse. I Bauers greske leksikon opplyses det om at $\epsilon \eta \mu \omega \nu$ etter $\epsilon \nu \tau \omega \sigma$ sannsynligvis er mønstret etter $\epsilon \nu \sigma \omega \iota$; "Gud er iblant dere." Som for Lukas sin del betyr at Guds rike enten er midt iblant dere nå, eller i nær fremtid.⁷⁴ Det er altså ikke et skriftsted som vektlegger at Jesus er *i* disiplene, men at Guds rike ved Jesu komme er midt iblant dem.

Gnanakan ser en nær sammenheng mellom Jesus Kristus, Guds rike og vår forkynnelse. "God's Kingdom is established wherever the Lord Jesus Christ is present, and this begins with our proclamation."⁷⁵ Det er ved mennesker som har Kristus i hjerte og som lever etter Jesu forbilde at Guds rike blir forkynt til verdens mennesker. Gnanakan er ikke helt tydelig på forskjellen mellom å ha Kristus i oss, og å være utrustet med Den hellig ånd. Han kan forstås i retning av at mennesket har Kristus i seg og sånn sett er supermennesker og hovedaktøren i forkynnelsen. Men jeg tror ikke det er det som er poenget for Gnanakan. Gnanakan nevner at

⁷³ Niringiye 2008, s.12

⁷⁴ Danker 2000, s.340

⁷⁵ Gnanakan 2008, s. 4

forkynnelsen skjer "within a very holistic understanding of mission."⁷⁶ Det holistiske for Gnanakan er at i misjonen hører ord og gjerning sammen, og han er opptatt av at kirken trenger å konkretisere Guds rike. Han sier at "there is a greater need to flesh the message out in acts that express this kingdom. Proclamation is urgent, but demonstration is the priority."⁷⁷

Den Hellige Ånd

Den andre siden ved forkynnelsen av Guds rike og evangeliet er Den hellige ånds delaktighet. Gnanakan peker på Luk 4: 18 hvor Jesus bruker et Jesaja-ord for å vise at det er i Guds navn hans gjerning skjer; han er utrustet ved Den hellige ånd og er satt til å forkynne evangeliet til de fattige. Gnanakan nevner at det er dette oppdraget kirken bærer videre, i en fornyet forpliktelse.⁷⁸ Det han sikter til er kirkens oppfatning om at kirken har videreført misjonsbefalingen i matt 28 og er utrustet med Den hellige ånd slik Jesus lovet Den hellige ånds kraft til disiplene i Apg 1,8. Slikt sett er det Gud som er "hjernen bak" misjonen og ikke kirken eller den kristne selv.

Hva sier Cape Town erklæringen om evangelisering?

For det første understrekes det at evangelisering er overskriften på hele Lausannebevegelsen ved at det henvises til Lausannepaktens definisjon av evangelisering "hele kirken bringer hele evangeliet til hele verden."⁷⁹ Dette målet er formulert som en forpliktelse i Cape Town erklæringen, vi er forpliktet til "å gjøre sannheten om Guds åpenbaring og evangeliet om Guds frelsende nåde i Jesus Kristus kjent for alle folkeslag."⁸⁰ I erklæringen er det et fokus på at evangelisering skjer i rammen av den integrerte misjonen. Det nevnes at "Vi er evangelie-mennesker"⁸¹ og at "all vår misjon må derfor gjenspeile at evangelisering og forpliktende engasjement i verden er integrert."⁸² Erklæringen ser kjærlighet for evangeliet og kall til gjerninger i sammenheng. "Vi blir ikke frelst av gode gjerninger,

⁷⁶ Gnanakan 2008, s.3

⁷⁷ Gnanakan 2008, s.9

⁷⁸ Gnanakan 2008, s.3

⁷⁹ Cape Town erklæringen 2011, forordet

⁸⁰ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #10B

⁸¹ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #8

⁸² Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #10B

men når vi er frelst av nåde alene, er vi "skapt i Kristus *til* gode gjerninger." (Ef 2,10)⁸³ Når det gjelder gjerninger er erklæringen tydelig på at de ikke er uten betydning selv ved forkynnelsen av nåde alene, erklæringen viser til Lausannepaktens artikkel 4 og 5; "Tro uten gjerninger er en død tro."

Cape Town erklæringen nevner derfor i likhet med Gnanakan at forkynnelse skjer både verbalt og ikke verbalt. I erklæringen sees den muntlige forkynnelsen som misjonens høyeste prioritet, men ikke som eneste måten. "Å leve i sannheten"⁸⁴ er en viktig måte å forkynne på, fordi den demonstrerer Guds rike og viser evangeliets herlighet. De to (muntlig forkynnelse og gjerninger) sees på som uatskillelige komponenter: "Gjerning og ord må gå sammen."⁸⁵ Også i erklæringen understrekes Den hellige ånds delaktighet. "Vårt engasjement i misjon er altså meningsløst og nytteløst uten Den hellige ånds nærvær, ledelse og kraft."⁸⁶

2.6.2 Disippelgjøring

Det andre kjennetegnet på misjon er disippelgjøring; "å lære, døpe, og fostre nye troende."⁸⁷ Det er Emmanuel Egbunu som skriver den første artikkelen, Andre Titre skriver den andre. Egbunu er biskop i Nigeria, Titre er biskop i Kongo.

Lik Kristus

Egbunu snakker om disippelgjøring som den mest komplette forandringen for mennesket; "Of all the possibilities of transforming that one may experience, the most fulfilling is to be transformed into the likeness of Christ.." Å være eller bli disippel handler om å bli lik Kristus. Denne omvendelsen starter i dåpen "the lifelong journey of discipleship begins with baptism as the initiatory rite."⁸⁸ Fra evangeliene vet vi at de første disiplene lærte Jesus å kjenne ved å følge ham. Ved å følge Jesus lærte de

⁸³ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #8D

⁸⁴ Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IIA, #1A

⁸⁵ Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IIA, #1A

⁸⁶ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #5C

⁸⁷ Ross 2008, s.xiv (oversettelse er hentet Fotland 2011)

⁸⁸ Egbunu 2008, s.29

hvem Jesus var, hvordan han levde og hvordan han ville at disiplene skulle leve.⁸⁹ Dagens disipler har ikke den fysiske personen å følge slik som de Bibelske personene, men Egbunu peker på at det er fortsatt vårt mål og kall å bli lik Kristus. Egbunu sier at å bli lik Jesus skjer når vi "...gaze in him in the growing intimacy through prayer, the word and obedience. We have no higher calling than to become like Christ."⁹⁰ Dette betyr ikke at disippelliv bare handler om kunnskap eller menneskets kognitive side. Egbunu er inne på at teoretiske teologiske svar ikke møter behovene til mennesker i dag.⁹¹ Å være disippel handler ikke om å ha de riktige svarene, men om å leve sammen med mennesker og på den måten være et leirkar som kan gi et glimt av evangeliet og Jesus Kristus.⁹² For Egbunu er Bibel, bønn og kristen lydighet måten vi kan bli lik Kristus uten å ha den fysiske Jesus til stede.

Å bli Jesus lik handler om å lære av Jesus. For å bli kjent med Jesus er vi nødt til å bli kjent med evangeliet og Bibelen. Egbunus poeng er at vi fortsatt kan og bør søke å bli mer lik Kristus gjennom bønn og Bibel.⁹³ Kirken har tradisjonelt sett derfor hatt et fokus på katekismen, og å lære essensen i kristen tro. Innhold i katekismen har tradisjonelt vært trosbekjennelsene, Fadervår og budene. Egbunu understreker at kirkefedrene tok denne opplæringen seriøst; "the nurture of new converts was never taken lightly by the Church Fathers."⁹⁴

Smågrupper

Titre på sin side understreker at for å kunne gjøre disipler i dag må kirken investere tid og krefter i å fostre sine medlemmer.⁹⁵ "Belonging must be followed by teaching, worship, and behaving in conformity with Christian ethics and doctrine."⁹⁶ Titre snakker videre om smågrupper og Bibelgrupper som Bibelbaserte møter, som sørger

⁸⁹ Matt 4:19, se Matt 5-7 også kjent som Bergprekenen, se også Matt 21,20 og dialogen mellom Jesus og disiplene.

⁹⁰ Egbunu 2008, s.25

⁹¹ Egbunu 2008, s.26

⁹² 2 kor 4

⁹³ Egbunu trekker frem salme 119, 9-11 og 2 Tim 3, 16

⁹⁴ Egbunu 2008, s.32

⁹⁵ Titre 2008, s.41

⁹⁶ Titre 2008, s.41

for at Guds ord blir festet og gir friskhet og relevans i misjon.⁹⁷ Egbunu mener at et godt utviklet søndagsskoleprogram for unge og voksen sammen med godt trente lærere sikrer opplæringen av de unge som omvendes. Han er også av den oppfatning at smågrupper er en spesielt effektiv strategi for å fostre troende⁹⁸

Hva sier Cape Town erklæringen om disippelgjøring?

Cape Town erklæringen fremhever i sin konklusjon det de ser på som de to mest sentrale temaene i misjon: disippelskap og forsoning. Kort oppsummert sies det at: "Disippelskap og forsoning er umistelige i vår misjon." I konklusjonen kobles misjonsbefalingen i Matteus sammen med Johannesevangeliets oppfordring om å elske hverandre. De ulike skriftstedene danner, ifølge erklæringen, utgangspunktet for det som er det mest sentrale for kirkens misjonsoppdrag: "Gjør disipler. Elsk hverandre"⁹⁹

Identitet

I dagligtalen hender det at vi spør hva man er "laga av." Det man sikter til er hvilke ting som har gjort at man er den man er, og gitt deg identitet. Cape Town erklæringen mener at Bibelsk misjon krever disipler som er "laga av" Jesus. "Bibelsk misjon krever at de som påberoper seg Kristi navn, skal være lik Ham, ved å ta opp sitt kors, fornekte seg selv og følge Ham i ydmykhet, kjærlighet, integritet, raushet og tjenersinn."¹⁰⁰

Bibelkunnskap

For erklæringen er det helt essensielt å ha Bibelkunnskap. Mellom linjene sies det noe i retning av: For å vite hva det innebærer å ta opp sitt kors hjelper det å vite hva det innebar for Jesus å dø på korset. For å vite hva som menes med å fornekte seg selv er det det til stor hjelp å lese sentrale Bibelsteder slik som filipperne 2; 1 mos 3 og Mark 14, 66-72. Jesus oppfordrer selv disiplene til å gjøre som han, til å vaske hverandres føtter og tjene hverandre (Joh 13). Ole- Magnus Olafsrud var med på

⁹⁷ Titre 2008, s.43

⁹⁸ Egbunu 2008, s.33

⁹⁹ Cape Town erklæringen 2011, Konklusjon

¹⁰⁰ Cape Town erklæringen 2011, Konklusjon

Cape Town konferansen, i hans kommentar til erklæringen skriver han at "Jesu disipler har et hjerte for det Han har hjerte for."¹⁰¹ Jeg tror han har plukket en sentral ting fra erklæringen som vi nevnte over, kravet om å bli lik Kristus ved å kjenne til Bibelfortellingen. Bibelfortellingen er i Cape Town erklæringen sentral for misjonen. "Denne fortellingen [Bibelfortellingen] om Guds misjon definerer vår identitet, driver vår misjon.." ¹⁰²

Erklæringen påpeker videre viktigheten av gode ledere og at sviktende lederskap ikke først og fremst krever mer ledertrening men mer disippeltrening.¹⁰³ Og til disippelgjøring hører Bibelkunnskap med som den viktigste komponenten; "Bibelundervisning er det viktigste midlet for disippelgjøring og den mest alvorlige mangel hos vår tids kirkeledere"¹⁰⁴

2.6.3 Omsorg for vår neste

Det tredje kjennetegnet på misjon er omsorg for vår neste; "å svare på menneskelig behov ved tjeneste i kjærlighet."¹⁰⁵ Det er Melba Maggay som skriver den første artikkelen og Haami Chapman som skriver den andre. Maggay er fra Filippinene og er sosialantropolog. Chapman er fra New Zealand og kjent for "community development."

Integral misjon

"For det past three decades, there has been a recovery of the holistic nature of the Gospel among churches."¹⁰⁶ Maggay henviser til Lausannebevegelsen og Mikanettverket, som begge benytter seg av begrepet "integral misjon." Poenget for Maggay med å understreke fokuset på "integral misjon" er at de ulike sidene ved misjon (for eksempel evangelisering og omsorg for de fattige) har samme verdi. De er likeverdige sider ved misjonen og tjener begge (på hver sin måte) målet om å være Guds utsendte folk. Bygging av skoler og sykehus og andre slike

¹⁰¹ Olafsrud 2011, s. 185

¹⁰² Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #6B

¹⁰³ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #6B

¹⁰⁴ Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IID, #3

¹⁰⁵ Ross 2008, s.xiv (oversettelse er hentet fra Fotland 2011)

¹⁰⁶ Maggay 2008, s.46

omsorgsinstitusjoner har verdi i seg selv og "are not to be treated as mere means to an end, like evangelism or some such enterprise."¹⁰⁷ Dette gjelder for alle sidene ved misjon. De følger ikke hverandre som trappetrinn eller som et hierarkisk system, men er likeverdige og er en like stor del av den holistiske misjonen.

Hva er det største budet?

Maggay minner oss på at Jesu største bud ikke var misjonsbefalingen, men det "dobbelte kjærlighetsbud." I Matt 22 blir Jesus spurt av en av fariseerne om hvilket bud som er det største. Kanskje ikke så overraskende så henviser jøden Jesus til andre del av *shema* (5 mos 6, 5): "du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand." Men Jesus likestiller *shema* med nestekjærlighetsbudet "du skal elske din neste som deg selv." Maggay ser derfor nestekjærlighet og å elske Gud som én handling; "Jesus makes the two commandment vitually one, such that there is no sense in which we can love God without at the same time loving our neighbour."¹⁰⁸

Å vise omsorg for mennesker i nød og fattigdom er en del av det å være kirke. Maggay fremhever apostlenes gjerninger 2 hvor den kristne menighet nærmest fungerte som et "safety net" for dem som trengte det.¹⁰⁹ Å dele og gi fra fellesskapet til de som trenger det mest er for Maggay et konkret svar på kjærlighetsbudet. Men Maggay er også inne på at det ikke bare handler om å ta vare på de som lever i konkret fattigdom, men også til menneskets kjærlighet til idoler og avguder. De rike utfordres til å underlegge seg Guds styring og ikke "mammon".¹¹⁰

Strukturer gjør fattige fattig

Omsorgen for vår neste har ikke bare å gjøre med enkeltpersoner og de personene som er fattige, men også og kanskje vel så viktig politiske og samfunnsmessige strukturer og skjev fordeling. "For churches in the west, it may mean not just turning

¹⁰⁷ Maggay 2008, s.50

¹⁰⁸ Maggay 2008, s.48

¹⁰⁹ Apg 2, 44-45 "Alle de troende holdt sammen og hadde alt felles. De solgte eiendommene sine og det de ellers eide, og delte ut til alle etter som hver enkelt trengte det."

¹¹⁰ Maggay 2008, s.47

away from materialism, but confronting the forces that make the rest of the world poor."¹¹¹

Elske Gud?

Spørsmålet er om Jesu sammenkobling av budene betyr at man bør se det som én handling. Er det samme sak å elske Gud, og å gjøre godt mot nesten? Maggay har dette som et hovedpoeng. Men for å spørre på en annen måte; er det gitt at de som gjør gode ting i verden og mot sin neste elsker Gud? Det er det ikke. Det å elske Gud er å bli glad i Bibelens kjærlighetsfortelling og å bli glad i en relasjonell Gud. Vi kan ikke ta for gitt at gode ting som gjøres betyr at det ligger en gudskjærlighet i bunn. Som misjonar kirke og integrert misjon er det viktig å legge til rette for at folk kan bli glad i den guden vi tjener. Dette perspektivet er sentralt i Cape Town erklæringen. For Fotland blir det nesten litt for mye kjærlighet¹¹², fordi erklæringen bruker et gjennomgående kjærlighetsspråk. Men Fotland understreker at det er «uomtvistelig» at kjærligheten til Gud er en kjernesannhet i den kristne troen.¹¹³

Hva sier Cape Town erklæringen om omsorg for vår neste?

Øivind Helliesen er en av forfatterne i "misjon til forandring", som er en kommentar til Cape Town dokumentet. Helliesen mener at Cape Town konferansen både er inspirerende og utfordrende fordi "behovet for en integrert misjonsstrategi, der evangelisering og sosialt engasjement ses på som to sider av samme sak ble tydelig understreket."¹¹⁴ Helliesen trekker frem at det i Cape Town erklæringen "pekes på at Gud ønsker å vise sin kjærlighet til de fattige og undertrykte gjennom oss."¹¹⁵ Han sier selv at omsorgen for vår neste er "et tegn på et sant disippelforhold til Kristus."¹¹⁶ Ved å bruke et gjennomgående kjærlighetsspråk har i alle fall Cape Town erklæringen gjort det svært tydelig at kjærlighetsbudet handler om både å bli glad i Gud og i den misjonen han har gitt oss i oppdrag.

¹¹¹ Maggay 2008, s.47

¹¹² Fotland 2011, s. 98

¹¹³ Fotland mener derimot at det er forskjell på å si at man elsker Gud og at man elsker misjon. Han etterspør et tydeligere skille mellom de to.

¹¹⁴ Helliesen 2011, s.140

¹¹⁵ Helliesen 2011, s.141

¹¹⁶ Helliesen 2001, s.143

Helliesen viser til det som Cape Town erklæringen skriver under overskriften "Vi elsker Guds verden" i del 1 punkt 7. I erklæringens kjærlighetspråk heter det at "Vi elsker verdens fattige og lidende."¹¹⁷ Erklæringen peker på en rekke Bibelvers, blant annet 5 Mos 10, 17-19. Hvor det står om Guds kjærlighet for enker og farløse. Erklæringen nevner at omsorgen for verdens fattige og lidende og Guds kjærlighet for menneskene er et særlig ansvar for politiske ledere, men også hele Guds folk er pålagt "å gjenspeile Guds kjærlighet og rettferdighet i praktisk kjærlighet og rettferdighet overfor dem som trenger det."¹¹⁸ Dette finner erklæringen eksemplifisert i Matt 25, 31-46 hvor det står om "dommen." Jesus sier "det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg."¹¹⁹ Det vi gjør mot hverandre gjør vi mot Gud.

Erklæringen vil i likhet med Maggay at vi skal være oppmerksomme på strukturer og andre forhold enn den helt konkrete lidelsen, fordi kjærlighet til de fattige krever "at vi også utviser rettferdighet gjennom å avsløre og stå imot alt som undertrykker og utnytter de fattige."¹²⁰ Med dette henviser erklæringen til Lausannepakten artikkel 5 "Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørelse, undertrykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor det enn måtte forekomme."¹²¹

2.6.4 Kamp mot urettferdighet i samfunnet

Det fjerde kjennetegnet på misjon er "å arbeide for å forandre urettferdige strukturer i samfunnet."¹²² Den første artikkelen er skrevet av Valdir Raul Steuernagel, den andre av Bev Haddad. Steuernagel er fra Brasil, med doktorgrad fra the Lutheran School of Theology i Chicago. Haddad er ordinert prest i den anglikanske kirke i Sør-Amerika.

¹¹⁷ Cape Town erklæringen 2011, del 1, #7C

¹¹⁸ Cape Town erklæringen 2011, del 1, #7C

¹¹⁹ Matt 25, 40

¹²⁰ Cape Town erklæringen 2011, del 1, #7C

¹²¹ Lausannepakten artikkel 5

¹²² Ross 2008, s.xiv (oversettelse er hentet fra Fotland 2011)

Sosialt engasjement i rammen av holistisk misjon

I dette kapitlet understreker Steuernagel først at kampen mot urettferdighet opptrer kun i sammenheng med det holistiske misjonsperspektivet.¹²³ Det understrekes at sosial forandring ikke er en "lone ranger."¹²⁴ Steuernagel bruker en del tid på å oppsummere de kjennetegnene vi allerede har nevnt over for å si at kjennetegnene på misjon opererer side om side. Dette er interessant, fordi det er en ganske annen innfallsvinkel enn det vi husker Myklebust betegnet som "historisk misjonsforståelse." Myklebust beskrev med det en tankegang som fokuserte på sosial etisk engasjement alene som misjonens fokuspunkt eller hovedoppgave. Steuernagels poeng er at det sosiale engasjementet ikke bør være et soloprojekt, men en del av kirkens holistiske misjon.

Disipler engasjert i verdens lidelser

Deretter snakker Steuernagel om sosialt engasjement i rammen av disippelskap. Han knytter det sosiale engasjementet interessant nok til disippelkallet. Først av alt understrekes det at rettferdighet er en kamp for forandring, og dette er noe Gud ønsker og gjør. Steuernagel kaller disippellivet "the mission life of the church."¹²⁵ Å etterligne Jesus og ta opp sitt kors og følge ham innebærer et aktivt engasjement i verdens lidelse og folks smerte.¹²⁶ For Steuernagel er det like naturlig å snakke om "å være med Jesus", "forkynne evangeliet" og "drive ut demoner" som det er å snakke om sosialt engasjement, fordi de er alle dimensjoner i Jesu kall.¹²⁷ Steuernagel er likevel mer utfyllende i sin beskrivelse av å lytte til lidelsen i verden og engasjere seg i den. Han snakker om inkarnasjon som "transformerende rettferdighet." Den inkarnerte Guds sønn ble oss lik og engasjerte seg i verdens lidelse og smerte ("suffering").

¹²³ Se evt over om "integral misjon"

¹²⁴ Steuernagel 2008, s.62

¹²⁵ Steuernagel 2008, s.66

¹²⁶ Luk 9, 23

¹²⁷ Steuernagel 2008, s.66

På samme måte som Kristus er vi kalt til et liv i verden, "it touches the very heart, feelings, and wounds of those who are the victims of injustice."¹²⁸ I dette engasjementet og etterligningen av Jesus har vi godt nytt å gi videre. Om en Gud som "sees, listens and comes down. This is an incarnational God, whose loving nature makes him a God of justice."¹²⁹ Steuernagel tar dette videre og snakker om Gud som elsker rettferdighet, han minner oss på et Bibelves han selv sier han gjenoppdaget, Mika 6,8. Med utgangspunkt i Mika ber Steuernagel oss om å ikke glemme at: "The Lord loves justice and wants that justice to arrive and change the life of the oppressed, exploited, and abandoned one."¹³⁰

Strukturelle årsaker ved fattigdom må takles

Bev Haddad fører oss inn i HIV/AIDS problematikken og peker spesielt på utfordringene ved ikke bare alle sykdomstilfellene, men uheldige samfunnsstrukturer. Han sier at kirken gjerne er opptatt av "velferds- og lindringspraksisen, men stille når det kommer til komplekse strukturelle saker som gjennomsyrrer epidemien, slik som ulik adgang til "anti-retroviral" behandling, som trengte å bli adressert."¹³¹ I det siste avsnittet er han veldig tydelig på at fattigdom i Sør-Afrika ikke kan bekjempes med mindre de strukturelle årsakene ved fattigdom takles.¹³²

Hva sier Cape Town erklæringen om kamp mot urettferdige strukturer i samfunnet?

I sin kommentar til Cape Town erklæringen i "misjon til forandring" skriver Tormod Engelsviken om "forsoning og enhet i en splittet verden." Her påpeker han at begrepet forsoning var et hovedtema under Lausannekongressen i Cape Town; "God in Christ, reconciling the world to himself."¹³³ I artikkelen peker Engelsviken på at forsoning skjer på forskjellige nivå; med Gud, mennesker og kosmisk forsoning.¹³⁴

¹²⁸ Steuernagel 2008, s.69

¹²⁹ Steuernagel 2008, s.70

¹³⁰ Steuernagel 2008, s.71

¹³¹ Haddad 2008, s.81

¹³² Haddad 2008, s.83

¹³³ Engelsviken 2011, s.108

¹³⁴ Engelsviken presenterer de tre forsoningsteoriene (klassisk, objektiv, subjektiv) og viser blant annet til at Cape Town erklæringen kombinerer de med hverandre

Engelsviken viser¹³⁵ for det første at erklæringen, i forordet under overskriften «uforandrede realiteter», peker på grunnleggende sannheter «som utgjør den Bibelske begrunnelsen for vårt engasjement i misjon.»¹³⁶ En av disse sannhetene er at «mennesket er forlatt. Den underliggende menneskelige nødssituasjon er fortsatt slik som Bibelen beskriver den: Vi står under Guds rettferdige dom i vår synd og vårt opprør, og uten Kristus er vi uten håp.»¹³⁷ Engelsviken understreker at erklæringen avviser universalismen «som hevder at alle til slutt blir frelst»¹³⁸ Og evangeliet trengs for å skape forandring, ja, evangeliet er i seg selv godt nytt om at Gud griper inn og forandrer menneskets forlatte situasjon. Erklæringen sier følgende om menneskets forlatthet og evangeliets rolle:

«mennesket gjorde opprør mot Gud, forkastet Guds autoritet og var ulydige mot Guds ord. I denne syndige tilstand er vi fremmedgjort for Gud, for hverandre og for skaperorden.. ..Syndens følger og ondskapens makt har fordrevet alle sider ved menneskets person (åndelig, fysisk, intellektuelt og relasjonsmessig).. ..De har forårsaket ufattelig elendighet for menneskeheten og skade på Guds skaperverk. Mot denne dystre bakgrunn er det Bibelske evangeliet i sannhet svært gode nyheter.»¹³⁹

Evangeliet er først og fremst godt nytt om forsoning mellom Gud og mennesket ved Jesu død på korset, men denne forsoningen får også konsekvenser for menneskene i mellom og for resten av skaperverket. «Evangeliet blir, med vekt på forsoningen, et svar på selve syndens problem og alle dens følger»¹⁴⁰ Derfor er man i Cape Town erklæringen opptatt av å se forsoningen i sammenheng; "Forsoning med Gud kan ikke skilles fra forsoning med hverandre."¹⁴¹ Videre heter det at "Forsoning med Gud og med hverandre er også grunnlaget og motivasjonen for å søke den rettferdighet

¹³⁵ Engelsviken 2011, s.111

¹³⁶ Cape Town erklæringen 2011, Forord

¹³⁷ Cape Town erklæringen 2011, Forord

¹³⁸ Jmfr Lausannepakten art. 3. «Å si at Jesus er verdens Frelser betyr ikke at alle mennesker automatisk er frelst eller til slutt vil bli det»

¹³⁹ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, 8A

¹⁴⁰ Engelsviken 2011, s.112

¹⁴¹ Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IIB #1

som Gud krever."¹⁴² Dette ligger tett opp til Steuernagels poeng om at rettferdighet i bunn og grunn er en kamp for forandring, hvor evangeliets gode nyheter spiller en helt sentral rolle (se «disipler engasjert i verdens lidelser.»)

Å søke rettferdighet er i erklæringen satt i sammenheng med menneskets rolle i å spre Guds kjærlighet. "Guds folk er pålagt å gjenspeile Guds kjærlighet og rettferdighet i praktisk kjærlighet og rettferdighet overfor dem som trenger det."¹⁴³ I erklæringen ligger det samtidig en innrømmelse og erkjennelse i at misjonsengasjement ikke alltid har bidratt på den positive siden, men heller bidratt til økt urettferdighet.¹⁴⁴

2.6.5 Vern om skaperverket

Det femte og siste kjennetegnet på misjon er vern om skaperverket, eller "å arbeide for å sikre skaperverkets integritet og opprettholde og fornye livet på jorden."¹⁴⁵ Den første artikkelen er skrevet av Calvin B. DeWitt. Det andre er skrevet av Dave Bookless. DeWitt er professor i miljøstudier ved universitetet i Wisconsin-Madison. Bookless bor i London, og skriver om kristen tilnærming til miljø saker.

Mennesket skaperverkets forvalter

DeWitt minner oss først om at vern om skaperverket har vært menneskets oppgave siden Adam. Allerede fra skapelsesberetningen av ser vi at det er et vekselforhold mellom skaperverket, mennesket og Gud. Gud har satt menneskene til å råde over skaperverket og Gud beskytter menneskene.¹⁴⁶ DeWitt bruker begrepet "oikoumene of God" for å vise at mennesket ikke "jobber på lag med Gud" og forvalter jorden slik Gud skapte den. Forvalteroppgaven ble forsømt allerede ved Adam. Og nå trues jorden av global oppvarming, høyt karbonnivå, forurensning og utdøende arter.¹⁴⁷ Menneskets ønske om selvstendighet førte dem på avveie og ødeleggelse av skaperverket fulgte med.

¹⁴² Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IIB #1A

¹⁴³ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #7C

¹⁴⁴ Cape Town erklæringen 2011, Del 2, IIB, #2B

¹⁴⁵ Ross 2008, s.xiv (oversettelse er hentet fra Fotland 2011)

¹⁴⁶ 1 Mos 1-2 og DeWitt 2008, s.84

¹⁴⁷ DeWitt 2008, s.86-87

Fire Bibelske prinsipper

DeWitt forslår fire Bibelske prinsipper for å sikre skaperverkets integritet og opprettholde og fornye livet på jorden. Den første går på gjensidighet, om å gi og ta; "never taking from creation without returning service of our own."¹⁴⁸ Den andre tar utgangspunkt i fortellingen om edens hage og sier noe om gjensidighetsforholdet mellom skaperen og den skapte. "As we expect God to keep us, God expects us to keep the garden." Gud har en forventning om at mennesket skal ta vare på skaperverket. DeWitt henviser til Esekiel 34:18 for det tredje Bibelske prinsippet som går på at skaperverket er satt til menneskets disposisjon for nytelse og utfoldelse men ikke ødeleggelse. "The creation's gift are to be enjoyed, but not destroyed."¹⁴⁹ Dette går hånd i hånd med det siste prinsippet om at vi bør sikre at skaperverket får nødvendig tid til å fornye seg selv, derfor bør vi "provide for creation's Sabbath rests with no relentless pressing."¹⁵⁰ Dersom vi overforbruker og ikke gir skaperverket den tiden det trenger til å fornye seg selv er vi med på bryte det ned.

Første og andre Adam

DeWitt gjør en interessant kobling mellom den første og andre Adam. Mens den første Adam søkte å bygge et navn for seg selv så minner Fil 2 oss på at Jesus ikke ønsket å bli Gud lik, men gav avkall. "As Adam was tempted, so was Son of Man. And whereas the first Adam yielded, the second Adam resisted and overcame temptation."¹⁵¹ For DeWitt betyr Jesu komme også Guds rike komme, her og nå. En gjenopprettelse av skaperverket som Adam en gang falt i fristelse for å ødelegge. Det betyr at ved Jesus er forholdet mellom skaperen og det skapte gjenopprettet. DeWitt sier at gjenopprettelsen tar vi del i ved nattverden hvor vi får del i Kristi blod og kropp. Og ifølge DeWitt er det viktig å forstå at vi har en rolle som tjenere for skaperverket, like mye som for andre mennesker "Ved å adoptere Kristi tankegang,

¹⁴⁸ DeWitt 2008, s.89

¹⁴⁹ DeWitt 2008, s.89

¹⁵⁰ DeWitt 2008, 89

¹⁵¹ DeWitt 2008, s.92

tar vi på hans ydmykhet, og regner ikke oss selv som guder, men tjenere...tjenere for hagen, menneskeheten og hele skaperverket."¹⁵²

Skaperverket er vår kontekst

Bookless påpeker at vi lever i en skjør verden som derfor krever en gjennomgang av de fire kjennetegnene på misjon på bakgrunn av naturens behov, fordi naturen er konteksten for alt vi gjør.¹⁵³ Deretter forteller han noen historier på det han kaller praktiske eksempler på miljømisjon, eller som han også sier; eksempler på noen av de mest kreative og integrerte eksemplene på misjon i det 21. århundre.¹⁵⁴ I eksemplet fra England forteller Bookless om opprydningsarbeid i en liten by, som havnet på forsiden av nyhetene og dermed ble kirkens måte å demonstrere "godt nytt" for lokalbefolkningen.¹⁵⁵ Til slutt konkluderer Bookless at vern om skaperverket ikke er et tilleggsarbeid for kirken, men en del av Guds misjon. Det er viktig for misjonen å vitne om en Gud som opprettholder og som frelser, som holder alle ting sammen (kol 1, 17). Fordi "mission that ignores creation will always present too small a vision of God and his purpose."¹⁵⁶

Hva sier Cape Town erklæringen om vern om skaperverket?

Cape Town erklæringen legger vekt på at vern om skaperverket henger sammen med kjærligheten til Gud. Erklæringen er også inne på Kristi gjenopprettelsen eller forløsningen av skaperverket, i likhet med DeWitt som snakker om den først og andre Adam. Erklæringen sier "Vi kan ikke påberope oss å elske Gud og samtidig misbruke det som hører Kristus til i kraft av skapelse, forløsning og arv. Vi har omsorg for jorden og bruker dens rike ressurser på en ansvarlig måte."¹⁵⁷

I Erklæringen understrekes det at integrert misjon omfatter gode nyheter for enkeltmennesker, samfunnet og skaperverket. Og misjonen kan ikke konsentrere seg om bare én del av de gode nyhetene. "Alle tre er skadet og lider på grunn av

¹⁵² DeWitt 2008, s.93

¹⁵³ Bookless 2008, s.95

¹⁵⁴ Bookless 2008, s.97

¹⁵⁵ Bookless 2008, s.99

¹⁵⁶ Bookless, s.104

¹⁵⁷ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #7A

synd; alle tre er innebefattet i Guds forløsende kjærlighet og misjon; alle tre må være en del av Guds folks altomfattende misjon.¹⁵⁸

Erklæringen trekker frem klimautfordringen spesielt, som den mest alvorlige og presserende utfordringen vi står ovenfor. Dette både fordi det ødelegger naturen, men også fordi klimaendringene og de ekstreme værphenomenene typisk rammer den fattigste delen av verden.¹⁵⁹ På den bakgrunn oppfordres verdens kristne til å praktisere en livsstil som benytter seg av ikke-ødeleggende eller forurensende forbruksvarer, presse politikere og ledere til å tenke miljø fremfor profitt og støtte og anerkjenne kristne miljøforkjempere.¹⁶⁰ På den måten kan vi være med på å sikre at skaperverket nytes og ikke ødelegges.

2.7 Oppsummering

Vi har i første delen av kapittelet sett at man setter likhetstegn mellom å være kirke og være opptatt av misjon; kirken viderefører misjonsoppdraget som disiplene en gang fikk av Jesus, og deres disippelskap var å være kirke. Vi har også sett på fem ulike kjennetegn ved misjon. Vi har sett at man bruker begrepet integral misjon for å få frem at misjon inkluderer veldig mye av det kirken gjør, og for eksempel at evangelisering og sosialt arbeid hører sammen. Den integrale misjonstenkningen representerer den nye misjonsforståelsen vi snakker om i denne oppgaven til forskjell fra en misjonstenkning med vekt på én av delene eller Myklebust sine kategorier «geografisk», «eskatologisk» og «historisk» misjonsforståelse. Det er verdt å merke seg at innenfor den holistiske tankegangen om misjon er disippelskap en sentral del. Vi skal nå forlate misjonsvitenskapen og gå til trosopplæringsformen i Den norske kirke. Vi skal først si litt om bakgrunnen og hva trosopplæringsreformen er, før vi drøfter hvilken plass misjon har i reformen og hvilken misjonstenkning som ligger til grunn.

¹⁵⁸ Cape Town erklæringen 2011, Del 1, #7A

¹⁵⁹ Cape Town erklæringen 2011, del 2, IIB, #6

¹⁶⁰ Cape Town erklæringen 2011, del 2, IIB, #6

Kapittel 3 Trosopplæringsreformen

3.1 Bakgrunn for trosopplæringsreformen

Jeg har i ett år jobbet som trosopplæringsleder i Den norske kirke (Dnk). Når jeg forteller andre hva jeg jobber med er det få som vet hva jeg mener med «trosopplæringsleder», og at det innebærer det arbeidet som før ble kalt dåpsopplæring. Dette er forståelig fordi det ikke er en veldig lang tradisjon i kirken for å bruke begrepet "trosopplæring", ikke før 2003 begynte man å snakke om "trosopplæring." Før dette var det vanlig å snakke om dåpsopplæring.¹⁶¹ (Vi kommer til å bruke begge begrepene om det samme videre i oppgaven). Grunnen til dette skiftet er at Stortinget våren 2003 vedtok det som heter "trosopplæringsreformen." Harald Hegstad nevner at dette skiftet ikke ser ut til å være begrunnet teologisk, men benyttes heller fordi det er et mer inkluderende begrep og dermed kan omfatte opplæringsvirksomhet i andre tros- og livssynssamfunn.¹⁶² Vi kommer tilbake til dette med inkluderende eller nøytralt begrepsbruk, men skal først se hva som er bakgrunnen for trosopplæringsreformen. Styringsgruppa til trosopplæringsreformen peker i sin rapport "Når tro deles" på fem utviklingstrekk som danner bakgrunnen for at Stortinget i 2003 vedtok trosopplæringsreformen,¹⁶³ disse skal vi nå se nærmere på.

3.1.1 Skolen

Den norske grunnskolen ble opprinnelig opprettet for å sikre opplæringen av de døpte og var egentlig en kirkesak.¹⁶⁴ "Undervisningen i allmueskolen skulle forberede til prestens konfirmasjonsundervisning, og idealet var en undervisning som kunne vekke til tro og liv som kristen."¹⁶⁵ Men siden 1700-tallet har forholdet mellom skole og kirke endret seg relativt mye. Kristendomsundervisningen i skolen har endret seg fra å være opplæring og dannelse i kristen tro, til et orienteringsfag med fokus på

¹⁶¹ Hauglin et al 2008, s.15

¹⁶² Hegstad 2008, s.75

¹⁶³ Kirkerådet 2008, s.7

¹⁶⁴ Oftestad 1998, s.156

¹⁶⁵ NOU 2000:26, s.16

kunnskap om alle religioner. I løpet av 1900-tallet ble kristendomsundervisningen debattert og revidert flere ganger i Stortinget. Ved ny grunnskolelov i 1969 ble det gjort klart at dåpsopplæring ikke er skolens, men kirkens ansvar.¹⁶⁶ Det heter ikke lenger kristendom, men religion og livssyn og etikk, RLE. Og det presiseres i fagplanen at faget ikke skal være forkynnende eller gi opplæring i tro.¹⁶⁷

Nå som opplæringen i tro er definert ut av skolen har det vært viktig også for Dnk å understreke dette. "Det er en felles forståelse at dåpsopplæring ikke er skolens oppgave. Skolen skal gi kunnskap om ulike religioner, men ikke opplæring til tro og religiøs praksis."¹⁶⁸ NOU rapporten 2000:26 påpeker nettopp denne forskjellen, og det er nok nærliggende å tro at det er dette styringsgruppen refererer til; "Forskjellen mellom skolens og kirkens oppgave og mål viser at det er et behov for at kirken har en selvstendig undervisning."¹⁶⁹ Ved å påpeke at skolen ikke gir opplæring i tro understreker man samtidig at denne opplæringen har falt bort og at det ikke er noen som tar ansvar for den. Argumentet for en reform er begrunnet i at kirken og skolen har to forskjellige målsettinger og oppgaver i forhold til den kristne troen. Skolen har tidligere hatt ansvaret for også opplæring i tro og ikke bare kunnskap om. Nå som dette er definert ut og skolen ikke lenger ivaretar dette har man argumentert for at kirka må få tilstrekkelig med ressurser til å gi en nødvendig opplæring i tro for alle døpte, og fylle det "hullet" som ble skapt da dåpsopplæring ble definert ut av skolen. NOU 2000:26 sin konklusjon om opplæringen av kirkens medlemmer er at "denne oppgaven har Den norske kirke hittil ikke hatt ressurser til å gå inn i med nødvendig tyngde. Dette er en stor utfordring som dette utvalget finner påkrevet at det blir gjort noe med."¹⁷⁰ Vi ser altså at endringen i skolens rolle i dåpsopplæringen har gjort at man har lagt et press på myndighetene for å styrke kirkens mulighet til å drive opplæringen av de døpte på egen hånd.

¹⁶⁶ Oftestad 1998, s.255

¹⁶⁷ NOU 2000:26, s.35

¹⁶⁸ Kirkerådet 2008, s.7

¹⁶⁹ NOU 2000:26, s.37

¹⁷⁰ NOU 2000: 26, s.48

3.1.2 Andre endringer

Styringsgruppen til trosopplæringsreformen viser også til andre endringer som har ført til et vedtak om en trosopplæringsreform. Blant disse nevnes "endret samfunnsutvikling." Det de peker på er at tilførsel av mennesker med en annen kulturell og religiøs bakgrunn har gjort at Norge i dag er et multikulturelt samfunn, med ulike livssynsorienteringer som lever side om side.¹⁷¹ Barn og unge møter forskjellige kulturer og religioner i skolen og i nabolaget. For at dette møtet skal skje i toleranse og respekt pekes det på at tryggheten og kunnskap rundt ens egen tradisjon må styrkes. "Kjennskap og trygghet i forhold til eget livssyn er en viktig forutsetning for toleranse og respekt for andres tro og livssyn."¹⁷² I tillegg henvises det til barnekonvensjonens § 27 om barnets rett til åndelig utvikling; "det er et samfunnsansvar at barn og unge får gode rammer også for denne delen av oppvekst og modning."¹⁷³ Perspektivet som løftes frem er at når over 80 % av befolkningen fortsatt døpes i Den norske kirke¹⁷⁴, men ikke får tilstrekkelig opplæring i egen tro og tradisjon er dette en utfordring for et multikulturelt samfunn som Norge og det er et brudd på barnekonvensjonen.

Det fjerde utviklingstrekket er nedgangen i oppslutningen om barne- og ungdomsarbeidet. Nedgangen har ført til færre tilbud og muligheter for barn og unge til å få den nødvendige kunnskapen om egen kultur, tradisjon og tro. Det har blitt et begrenset tilbud med begrenset deltakelse, gjerne fra en begrenset gruppe. Hvorfor har dette hatt en betydning for statlig vilje til reform? Det henger sammen med ønsket om å bevare Den norske kirke som en folkekirke,¹⁷⁵ og den vil bare fortsette som en folkekirke dersom det er bred oppslutning om den.¹⁷⁶ Mer om dette i neste avsnitt.

¹⁷¹ NOU 2000:26, s. 33 "Samlet sett viser dette at det norske samfunn i de siste årene utvilsomt er blitt mer mangfoldig på det religiøse og livssynsmessige plan"

¹⁷² Kirkerådet 2008, s.7

¹⁷³ Kirkerådet 2008, s.7

¹⁷⁴ NOU 2000:26, s.32

¹⁷⁵ NOU 2000:26, s.58

¹⁷⁶ Kirkerådet 2008, s.8

Det femte utviklingstrekket styringsgruppen peker på er bemanningssituasjonen i Dnk. "Det er gjennom mange år blitt påpekt at Den norske kirke er lavt bemannet i forhold til folketallet."¹⁷⁷ Det kommer tydelig frem av NOU rapporten at dersom en fortsatt skal kunne gi opplæring til alle døpte er det helt avgjørende med flere stillinger. NOU rapporten skisserer to forskjellige "reform-løsninger", en uten økt bevilgning og en med. Utvalget anbefaler den med økt bevilgninger og skisserer et behov for 1200 nye stillinger.¹⁷⁸ Utvalget har en viktig bemerkning som retter seg mot likhetsprinsippet. Det påpekes at dåpsopplæringen varierer veldig fra sted til sted og retter seg gjerne mot en snever gruppe. Det understrekes at barn og unge har veldig forskjellige muligheter til dåpsopplæring, og utvalget finner situasjonen kritikkverdig:

"Utvalget mener at dette er en uholdbar situasjon, og at alle barn som er døpt eller ønsker å bli døpt i Den norske kirke, skal ha lik rett til dåpsopplæring, uavhengig av bakgrunn, personlige forutsetninger, funksjonsdyktighet, kulturell og etnisk tilhørighet og bosted."

Dette er et interessant krav, fordi likhetsprinsippet har vært et av de viktigste demokratiske og politiske prinsippene for velferdsstaten Norge. "Velferdsstaten har for øye å sikre og utvikle så vel den individuelle frihet som det integrerte samfunnet, basert på likhet og solidaritet mellom borgerne."¹⁷⁹ Det er argumentasjon som har politiske røtter og som vil kjennes igjen som noe som landet er "bygd på." Slikt sett taler det for at en reform er ikke bare er nødvendig for Den norske kirke, men for samfunnet som en helhet. Fordi slik som løsningen har vært til nå har det favorisert noen, og ikke vært en reell mulighet for alle døpte å delta.

3.2 Lokalt reformarbeid

Reformarbeidet er først og fremst et arbeid i de lokale menighetene. Det var ikke et mål å lage en sentral reform som så skulle "tres ned over" menighetene, men heller starte en prosess med forsøk og utvikling lokalt som skulle danne grunnlaget for en

¹⁷⁷ Kirkerådet 2008, s. 8

¹⁷⁸ NOU 2000:26, s.10

¹⁷⁹ Oftestad 1998, s. 17

langsiktig plan. Det ble bevilget 250 millioner kroner fra staten og "slikt sett er trosopplæringsreformen en av de sterkeste endringsimpulser som den kirkelige virksomhet har blitt utsatt for de senere år."¹⁸⁰ Midlene har først og fremst gått til nye stillinger, men også gitt menighetene midler til drift av aktiviteter som menighetene tidligere ikke har hatt. Prosessen har blitt ledet av en styringsgruppe, som har hatt et eget sekretariat. Styringsgruppen har mottatt og behandlet søknadene fra menighetene og tildelt midler med mandat fra kirkerådet.

3.3 Midt i prosessen

Arbeidet med trosopplæringsreformen er ikke ferdig. Det er gjennomført forsøks- og utviklingsfase fra 2003-2008. Arbeidet har blitt fulgt av et arbeidsfellesskap som har evaluert arbeidet med trosopplæringsreformen. Både styringsgruppen og evalueringsgruppen har avsluttet sitt arbeid, og vi har tilgang til deres rapporter. Vi er nå (2011) inne i en konsolideringsfase fra 2009-2013.¹⁸¹ Dette betyr at det er ting som skjer i reformprosessen som ikke kommer med i vår oppgave, blant annet evaluering og rapporter fra perioden 2009-2013. Det vil derfor i begrenset grad være mulig for oss å si noe om trosopplæringsreformen etter 2008. Til dette finnes det enkelte brosjyrer og kommunikasjonsmaterieil på www.kirken.no. Men da dette er begrenset vil plan for trosopplæring av 2010 "Gud gir - Vi deler" være det vi forholder oss til. Planen ble laget på bakgrunn av styringsgruppens rapport fra forsøksfasen, og mye av grunnlagstenkningen og introduksjon til ny plan ble presentert i denne rapporten. Planen ble godkjent og vedtatt på kirkemøte i 2009. I og med at vi har begrenset tilgang til materieil fra perioden 2009-2013 vil vi i hovedsak analysere trosopplæringsreformen på bakgrunn av materieil fra perioden før 2009.

Vi har vært inne på hvilke dokumenter som har dannet bakgrunnen for trosopplæringsreformen, men skal si litt mer konkret om hvilke dokumenter som har påvirket reformens innholdsside. Det er vanlig i evaluerings- og rapportarbeidet å snakke om grunnlagsdokumenter i trosopplæringsreformen. Disse er politiske dokumenter (NOU 2000:26, Bakkevig-utvalgets delrapport om dåpsopplæring og

¹⁸⁰ Selbekk 2008, s.11-12

¹⁸¹ Kirkerådet 2008, s.90

Stortingsmelding nr 7), og kirkelige dokumenter (dåpsopplæringsplanen av 1991 og konfirmasjonsplanen av 1997).¹⁸² Styringsgruppen henviser blant annet til NOU rapporten, Bakkevig-utvalget sin rapport og til dåpsopplæringsplan av 1991 og sier at det dermed "forelå et ferskt grunnlagsarbeid som styringsgruppa la til grunn for sitt arbeid."¹⁸³ Vi kommer tilbake til forskjellen mellom typer dokumenter senere.

Når vi nå skal drøfte misjonstenkningen i trosopplæringsreformen så er det NOU rapporten, stortingsmeldingen, rapportene fra evalueringsarbeidet og styringsgruppens rapport som vil være de mest sentrale dokumentene i vår analyse.

¹⁸² Kirkerådet 2008, s.15

¹⁸³ Kirkerådet 2008, s.15

Kapittel 4 Misjonstenkning i trosopplæringen

Vi har i kapittel 3 dannet oss et bilde av hva trosopplæringsreformen er og hva som er bakgrunnen for den. Vi skal nå gå inn i den delen av oppgaven som vil analysere trosopplæringsreformen og undersøke hva man tenker om misjon i reformen. Vi skal starte med å se på begreper som brukes i grunnlagsdokumentene og deretter, i kapittel 5, diskutere hvilke konsekvenser dette har for misjonstenkning i reformen.

4.1 Misjonsbegrepet i trosopplæringsreformen

For å kunne si noe om misjonens plass i trosopplæringsreformen skal vi se hvordan begrepet "misjon" brukes. For det første er det helt tydelig at det er begrepet "opplæring" og ikke "misjon" som er hovedtema i grunnlagsdokumentene, noe annet er kanskje heller ikke å forvente da vi har å gjøre med en reform av *opplæringen* av de døpte. I de to politiske grunnlagsdokumentene til trosopplæringsreformen er "misjon" knapt nevnt. I NOU 2000:26 "til et åpent liv i tro og tillit" nevnes ordet "misjon" kun én gang; i skjema for anbefalt modell for dåpsopplæringen. Det nevnes da som "en mulighet for deltakelse i internasjonalt kirkelig arbeid."¹⁸⁴ I Stortingsmelding nr 7 nevnes begrepet "misjon" to ganger¹⁸⁵, den første når misjonsbefalingen i Matt 28 omtales som grunnlaget for dåpsopplæringen og den andre når det refereres til kirkens visjon om å være bekjennende, tjenende, misjonerende og åpen folkekirke. Heller ikke i rapporten til styringsgruppen blir ordet "misjon" nevnt mange ganger. Det er først i del 6 "prosjektkatalogen" som er en oversikt over ulike prosjekter og idéer at misjon blir nevnt som et tema eller fokus i flere prosjekter.

For det andre er det i en av rapportene fra evalueringsarbeidet, "når tro skal læres", pekt på at trosopplæring ikke sees på som misjonering blant medarbeidere i reformen. Med dåpen som utgangspunkt sies det at trosopplæringen "handler ikke om "å bli en kristen", men å bevisstgjøre og utvikle noe som allerede er der."¹⁸⁶

Videre ses ikke trosopplæring på som misjonering fordi "tro er ikke noe barnet skal få

¹⁸⁴ NOU 2000:26, s.13 og 77

¹⁸⁵ Stortingsmelding nr 7, s.18 og 25

¹⁸⁶ Hegstad 2008, s. 87.

gjennom trosopplæringen, men noe de fikk i dåpen." ¹⁸⁷ En av de spurte legger til at "tro er ikke noe man presser på ungene."¹⁸⁸ Disse utsagnene skal vi komme tilbake til, men det er verdt å nevne at det er en viss selvmotsigelse i det siste og nest siste og de er heller ikke udiskutable. Arbeidsfellesskapets evaluering påpeker at reformens strategi har vært å formidle kristent innhold indirekte og ved sosialisering. ¹⁸⁹

Til tross for at *begrepet* "misjon" er lite brukt er det likevel feil å si at misjon som sak er fraværende. Vi kan ikke forvente at de som arbeider med trosopplæringsreformen først og fremst bruker begrepet misjon, eller kan «hoppe rett inn» i den misjonsvitenskapelige debatten. Man kan faktisk problematisere om saken misjon krever at man bruker begrepet "misjon" eller om det bestemmes av andre begreper, slik som vi har gjort ved gjennomgangen av misjonens 5 kjennetegn. Men det er interessant at alle grunnlagsdokumentene henviser til misjonsbefalingen i Matt 28, som grunnlag for trosopplæringen. ¹⁹⁰ Og vi merker oss samtidig at man deretter bruker andre begreper enn "misjon" i trosopplæringsreformen for å nærmere bestemme trosopplæringens innhold og mål. Hvilke begreper brukes?

4.1.1 Bevare folkekirken og kristenkulturen

Et begrep som vi støter borti ved flere anledninger er "å bevare folkekirken." Det er også et trekk at å bevare folkekirken sees i sammenheng med "å føre den kristne kulturarven videre." ¹⁹¹ Faktisk er dette et begrepspar som brukes som argumentasjon for å få til en reform. "Utvalget er sterkt opptatt av at Den norske kirke videreføres som folkekirke." ¹⁹² I Stortingsmelding nr 7 sees trosopplæringen som en grunnstein i det "å føre videre ei open og levande folkekyrkje." ¹⁹³ Og regjeringens syn er at dåpsopplæringen er en del av oppgaven "å halde ved like og utvikle Den norske

¹⁸⁷ Hegstad 2008, s.111

¹⁸⁸ Hegstad 2008, s.111

¹⁸⁹ Hegstad 2008, s.110

¹⁹⁰ Stortingsmelding nr 7, s.18, NOU 2000:26, s.15 og Kirkerådet 2008, s. 113 presiserer at Matt 28 er utgangspunktet og grunnlaget for arbeidet med trosopplæring.

¹⁹¹ Stortingsmelding nr 7, s.18, NOU 2000:26, s.58, Kirkerådet 2008, s. 11

¹⁹² NOU 2000:26, s.58

¹⁹³ Stortingsmelding nr 7, s.22

kyrkja som ei levande folkekyrkje og føre vidare den kristne kulturarven."¹⁹⁴ I utgangspunktet kan en tenke seg at å bevare folkekirken og å føre videre den kristne kulturarven er et misjonalt perspektiv, et uttrykk for å spre evangeliet for alle folkeslag og utbre den verdensvide kirke og sånn sett være forkynnende og evangeliserende, jamfør det første og andre kjennetegn på misjon. Men om det å bevare folkekirken og den kristne kulturen er et uttrykk for en misjonstenkning er ikke besvart i hverken NOU eller Stortingsmeldingen. Er det i kraft av misjonsoppdraget at man ser behov for å styrke trosopplæringen? Eller er det knyttet mer til et samfunnsmessig og kulturelt perspektiv, til en rettighet (rett til likhet eller rett til åndelig utvikling)?

NOU vektlegger kirken som fellesskapsarena, og bruker ord som "involvering" og "deltakelse"; "involvering og deltagelse er avgjørende for at en skal oppleve seg som en del av kirken."¹⁹⁵ Og "rekruttering" og "formidling" står som helt sentrale utfordringer for kirken. Det stresses at for at kirken skal kunne bevares som folkekirke så forutsettes bred oppslutning.¹⁹⁶ Og kirken må, fordi det ikke lenger har skolen som arena for opplæring, utvikle et opplegg som er godt nok med tanke på formidling.¹⁹⁷ Det kan godt hende at man med dette sikter til misjonens første og andre kjennetegn om å forkynne evangeliet og gjøre disipler. Og slikt sett har misjonsoppdraget i tankene. Men det er i tilfelle en meget beskjeden og uklar vektlegging av misjonsoppdraget. Det virker heller som at de politiske vedtakene er opptatt av at de ikke bare gjelder kirken, og derfor bruker mer allmenne eller nøytrale begreper.

4.2 Tilbakeholdenhet i forsøksmenighetene

Tilbakeholdenheten med å bruke tradisjonelle kristne begrunnelser eller begreper er ikke bare synlig i grunnlagsdokumenter, men også når det gjelder innhold. Hegstad reagerer på tilbakeholdenhet blant medarbeidere i trosopplæringen med å fortolke Bibelfortellingene, og viser at dette gjør at det innholdsmessige i trosopplæringen blir

¹⁹⁴ Stortingsmelding nr 7, s.5

¹⁹⁵ NOU 2000:26, s.58

¹⁹⁶ Stortingsmelding nr 7, s.5 og NOU 2000:26, s.58

¹⁹⁷ Både stortingsmelding og NOU viser til at dåpsopplæringen har falt ut av skolen og at kirken må gis ressurser til å ta ansvar for denne opplæring.

tilfeldig og ureflektert. Han antyder at de politiske vedtakene kan ha ført til at medarbeidere i trosopplæringen har et samfunnsmessig perspektiv på opplæringen mer enn kristent. "Reformen har gjennom politiske vedtak nærmest fått et slags samfunnsmessig og allmennkulturelt mandat, noe som kan føre til at man toner ned det som måtte virke kontroversielt."¹⁹⁸ Om forkynnelse av evangeliet og å gjøre disipler anses som noe kontroversielt og at man derfor heller bruker inkludering, deltakelse, rekruttering, læring og "å bevare folkekirken og kristenkulturen" er uvisst. Men sett fra en annen vinkel så kunne man ha benyttet andre, og mer teologisk eller kirkelige begreper. Dette er det jeg tror ligger bak utsagnet til Hegstad om at reformen har fått et slags allmennkulturelt og samfunnsmessig mandat, man velger å bruke mer allmenne begreper, fremfor tradisjonelle kristne begreper, som kan være kontroversielle. Dette er ikke uventet for de politiske dokumentene sin del, i og med at selve vedtaket om trosopplæringsreform ikke bare gjelder for kirken, men også andre tros- og livssynssamfunn. Men det er interessant at det for *kirkens* vedkommende har blitt bestemmende begreper og at man ikke ligger tettere på et tradisjonelt syn på dåpsopplæring. Det er dette vi nå skal se nærmere på, men først skal vi klargjøre forskjellen mellom grunnlagsdokumentene i trosopplæringsreformen.

4.3 To type dokumenter

Vi har allerede vært inne på at grunnlagsdokumentene til trosopplæringsreformen har forskjellige bakgrunner. Det er noen dokumenter som er lagt frem for og behandlet i Storting, og som vi har omtalt som politiske dokumenter (Stortingsmelding og NOU). Mens det er andre som først og fremst er behandlet og lagt frem for kirkelige styringsorganer (slik som styringsgruppens arbeid og dåpsopplæringsplan av 1991). Vi skulle kanskje forventet at disse dokumentene var av forskjellig art og at de påvirker trosopplæringsarbeidet på forskjellige måter. For det er klart at dåpsopplæringsplanen av 1991 er et helt annet dokument enn Stortingsmeldingen, men om det har påvirket trosopplæringsreformen på en mer grunnleggende måte er ikke uten videre selvsagt. Min opplevelse er at de politiske dokumentene har fått vel

¹⁹⁸ Hegstad 2008, s.136

så stor rolle i forsøksarbeidet som det de kirkelige har fått.¹⁹⁹ Dersom det er tilfelle har det en avgjørende betydning for grunnlagstenkingen i trosopplæringen. Dette skal vi se nærmere på.

4.4 Innhold i trosopplæringen

Det blir i evalueringsarbeidet pekt på svakheten ved at man fra sentralt hold ikke har gitt føringer eller anbefalinger til det innholdsmessige i trosopplæringen.

"Evalueringen har på mange måter vist at trosopplæringsreformen mangler en nærmere bestemmelse av hvilket kunnskapsinnhold trosopplæringen skal inneholde."²⁰⁰ Styringsgruppen peker i sin rapport på at det allerede forelå ett ferskt dokument med teologisk og pedagogisk grunnforståelse (Bakkevig-utvalgets rapport om dåpsopplæring), og at det allerede i mange år var arbeidet faglig med videreutvikling av dåpsopplæringen i kirken ved dåpsopplæringsplan av 1991 og konfirmasjonsplan av 1997.²⁰¹ Det kan derfor virke som at man tar for gitt at innholdet i trosopplæringen allerede er bearbeidet og kjent i kirken og blant de som jobber med trosopplæring. Det er derfor grunn til å spørre om det faktisk er slik, om man i arbeidet med trosopplæringen forholder seg til et allerede kjent innhold og til kirkens tradisjonelle trosopplæring? Har man for eksempel fulgt kirkens dåpsopplæringsplan som ble revidert i 1991?

4.5 Tradisjonell trosopplæring?

4.5.1 Livshjelpsorientert trosopplæringsprofil

Anne Schanche Selbekk og Otto Hauglin skriver delrapport 3 i arbeidsfellesskapets evaluering av trosopplæringsreformen. I delrapporten har de undersøkt hva forsøksmenighetene tenker om trosopplæring, og om det har endret seg. Av 38 forsøksmenigheter svarte 21 ja (på spørsmålet om synet på hva trosopplæring er har endret seg), og det kommenteres i rapporten at

¹⁹⁹ Merk her at forsøksmenighetene i startfasen bare har hatt tilgang til dåpsopplæringsplan av 1991 og konfirmasjonsplan av 1997, når det gjelder de kirkelige dokumentene, ved siden av de politiske. Evalueringsarbeidet var av naturlige årsaker ikke umiddelbart tilgjengelig for reformarbeidet og rapporten fra styringsgruppen ble først gitt ut i 2008.

²⁰⁰ Hauglin, Lorentzen og Mogstad 2008, s.205

²⁰¹ Kirkerådet 2008, s. 15

"dette kan tolkes som at det i mange menigheter har skjedd en markert dreining i menighetens tenking på kort tid, og at forsøkene har tilpasset seg de sentrale føringene for trosopplæring, med øye for mulige økonomiske konsekvenser."²⁰²

Det blir altså antydnet at tenkingen om trosopplæring har endret seg, på kort tid, på grunn av økonomiske anliggende. En slik tolkning antyder at menighetene har prioritert de sentrale føringene for å sikre seg økonomisk støtte. Selbekk og Hauglin skiller mellom det de kaller "sentrale føringer" og dåpsopplæringsplanen av 1991.²⁰³ De sentrale føringene er forstått som prosjektsekretariatets signaler, Stortingsmelding nr 7 og NOU 200:26.²⁰⁴ De sentrale føringene plasseres av Selbekk og Hauglin inn i en "livshjelpsorientert trosopplæringsprofil" som legger vekt på "å gi barna livshjelp, hjelp til livstolkning og livsmestring,"²⁰⁵ og reflekterer en diakonal tankegang. Denne profilen er den profilen som "skårer høyest" blant forsøkene, og som det er størst enighet om blant forsøksmenighetene at trosopplæringen dreier seg om. Det "viser at forsøkene i stor grad har integrert dette perspektivet [livshjelpsorienterte profilen] i sin trosopplæringsforståelse."²⁰⁶ Vi skal se at dette er en endring bort fra mer tradisjonell tenkning om trosopplæringen.

4.5.2 Evangeliserings og opplæringsprofil

Selbekk og Hauglin har kalt profilen som representerer en mer tradisjonell trosopplæringsforståelse "evangeliserende og opplæringsorientert profil." Selbekk og Hauglin påpeker et interessant funn, at dette er den profilen som skårer lavest og som har minst oppslutning og betydning for forsøkene. De sier at "dette er interessant [at profilen skårer lavt] i og med at denne profilen representerer viktige dimensjoner i tradisjonell dåpsopplæring, slik de også framkommer i

²⁰² Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.60

²⁰³ I Kirkerådet 2008, s.15 ser det ut til at dåpsopplæringsplanen av 1991 blir forstått som en del av de sentrale føringene

²⁰⁴ Hauglin og Selbekk 2005, selrapport 3, s. 55

²⁰⁵ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.54

²⁰⁶ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.55

dåpsopplæringsplanen fra 1991 jmf. punkt 1.1 og 2.2²⁰⁷ I punktene det refereres til understrekes det at trosopplæringen har som mål å bli kristen og i punkt 3.2 i dåpsopplæringsplan av 1991 fremholdes Luthers lille katekisme som et hovedmål i dåpsopplæringen. Påstandene "om hva målet med trosopplæringen er", som skårer lavt (i forhold til påstandene i de to andre profilene som presenteres i undersøkelsen til Selbekk og Hauglin) er "å bli disipler", "bli kristne", "bli lem på Kristi legeme", "få gode vaner", "bli faste nattverdsgjester", "bli daglige Bibellesere" og "kjenne Luthers lille katekisme."²⁰⁸ Det er noen påstander som skårer såpass lavt at de fremstår som påstander som forsøkene er delvis uenige i; "Å lære en kristen livsstil", "å bli daglige Bibellesere" og "kjenne Luthers lille katekisme."²⁰⁹

Styringsgruppen for trosopplæringsreformen fremholdt dåpsopplæringsplanen av 1991 som grunnlagsdokument for teologisk og pedagogisk tenkning.²¹⁰

Dåpsopplæringsplanen fra 1991 understreker Luthers lille katekisme som hovedelement i opplæringen. Forsøksmenighetene på sin side er som vi har sett delvis uenig i at målet med trosopplæringen er «å kjenne Luthers lille katekisme.» Det ser med dette ut som at forsøksmenighetene ikke har brukt dåpsopplæringsplan fra 1991 på samme måte som styringsgruppen, som et grunnlagsdokument for teologisk tenkning. Tradisjonell dåpsopplæring, som Selbekk og Hauglin peker på at er uttrykt i dåpsopplæringsplanen av 1991, er ikke en tenkning som er fulgt gjennomgående i trosopplæringsreformen. Det er derfor naturlig å spørre hva som har påvirket synet på hva trosopplæring er?

4.6 Hva har påvirket synet på hva trosopplæring er?

Forsøksmenighetene ble spurt hva som har påvirket synet på trosopplæring. Det de har svart er "Stortingsmeldingen, sentral prosjektledelse (spesielt gjennom innføringskurs), samt at den lokale staben har påvirket menighetsråd og menighet."²¹¹ Selv om lokal stab og innføringskursene kan ha vektlagt en tradisjonell

²⁰⁷ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.55

²⁰⁸ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.51

²⁰⁹ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.52

²¹⁰ Kirkerådet 2008, s. 15

²¹¹ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.61

forståelse av trosopplæring, og pekt på dåpsopplæringsplanen av 1991, ser det ikke ut til at det er den tradisjonelle tanken om dåpsopplæring som er fulgt. Det er derfor problematisk at styringsgruppen tar for gitt at det allerede ligger til grunn et grundig arbeid med tenkning om dåpsopplæring. Vi har blant annet sett at forsøksmenighetene er delvis uenig i flere sentrale dimensjoner i dåpsopplæringsplan av 1991. At styringsgruppen for trosopplæringsreformen viser til dåpsopplæringsplanen av 1991 som grunnlagsdokument ser ikke ut til å være fordi den er blitt brukt som grunnlagstenkning i forsøksmenighetene, men kanskje det motsatte? Derimot har Stortingsmelding nr. 7 vært en sentral påvirkningsfaktor. Vi har allerede vært inne på at de sentrale føringene vektlegger den livshjelpsorienterte profilen.²¹² I denne profilen er "tro på seg selv", "livshjelp" og "livstolkning" nøkkelord, til forskjell fra en mer tradisjonell trosopplæringsprofil som har nøkkelord som f.eks. "disippelgjøring" eller "evangelisering."

Evangeliserings- og opplæringsprofilen inneholder tradisjonelle kristne utsagn eller begreper, som også er viktige dimensjoner i trosopplæringsplanen av 1991²¹³ (bli disippel, bli kristen, bli lem på Kristi legeme, kjenne Luthers lille katekisme). Disse begrepene kan det virke som at forsøksmenighetene unngår å bruke (de er delvis uenige at de skal tjene som mål for trosopplæringen). Det ser ut til at man har forsøkt å tilpasse seg sentrale føringer og heller legge vekt på begreper som "livshjelp", "livsmestring" eller "få tro på seg selv." Vi ser en tendens til å prioritere de politiske dokumentene fremfor de kirkelige (dåpsopplæringsplan av 1991). Kanskje har man tenkt at det er større sjanse for å få penger til å drive opplæringsarbeid dersom man tilpasser seg føringer fra Stortingsmeldingen fremfor å ligge tettere opp til kirkelige dokumenter, representert ved dåpsopplæringsplan av 1991? Dersom det har vært uenigheter innad i menighetene om hva som skal være fokus eller målsetting, så har kanskje de som har vektlagt den livshjelpsorienterte profilen vunnet frem (på bekostning av de som legger vekt på evangeliseringsprofilen) fordi man har vurdert

²¹² Stortingsmelding nr 7 gjengir og forholder seg til NOU 2000:26 som har livshjelpsdimensjonen med som et ledd i hovedmålsettingen.

²¹³ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.55

slike målsettinger å ligge tettere på politiske og sentrale føringer og dermed med større sjans for å få økonomisk støtte?

4.7 Forsiktig med "kristent innhold"

Hegstad er som tidligere nevnt inne på forsiktigheten med å fortolke Bibelfortellingen, og at trosopplæringen nærmest har fått et samfunnsmessig og kulturelt mandat. Han sier videre at "problemet" blir tydeligere når de undersøker det innholdsmessige i trosopplæringsplanen. Det er ikke sånn at trosopplæringen ikke har et Bibelsk innhold, det er bare en annen vektlegging. Han sier blant annet at man er mer opptatt av å snakke om og tolke Guds kjærlighet i rammen av skapelsesteologien som er et mer allment perspektiv, fremfor å snakke om Guds kjærlighet knyttet til at Gud vil frelse menneskene, som er et mer kristent spesifikt perspektiv. Han sier i denne sammenheng at "det synes som om vekten på et mer folkekirkelig perspektiv har ført til at frelsesperspektivet har blitt tonet ned."²¹⁴

4.8 "For alle"

Vi har allerede pekt på at å føre videre "kristen kulturarv" og "bevare folkekirken" er sentrale begreper i Stortingsmelding og NOU rapport. I tillegg har det i de sentrale føringene for trosopplæringen vært viktig å understreke at trosopplæringen er *for alle*. Det skal ikke favorisere hverken de som er vant til å gå i kirken, de som er funksjonsfriske eller de som snakker norsk (til forskjell fra samisk). Vi har tidligere nevnt at noe av bakgrunnen for vedtaket om reform var nettopp dette at oppslutningen i barne- og ungdomsarbeidet var svært lavt og kirkens opplæringsprogram kun favnet en liten gruppe.²¹⁵ Det er en forutsetning for statlige bevilgninger at trosopplæringen favner bredt. Hegstad sier at "av alle signaler fra sentralt hold i forbindelse med reformen er målsettingen om å nå bredden av årskullene utvilsomt den som har fått størst oppmerksomhet i prosjektmenighetene."²¹⁶ Et konkret og tydelig tegn på dette er at menighetene har blitt bedt om å rapportere inn antall døpte og antall deltakere på hvert tiltak, og vise

²¹⁴ Hegstad 2008, s.138

²¹⁵ NOU 2000:26, s.57. Dåpsopplæringsutvalget mener at det at barn og unge får ulik mulighet til dåpsopplæring er en uholdbar situasjon.

²¹⁶ Hegstad 2008, s.178

en prosentvis oppslutning.²¹⁷ Føringer som ble gitt fra sentralt hold er at trosopplæringens hovedmål er å utvikle en systematisk og sammenhengende trosopplæring for *alle døpte*, uavhengig av funksjonsevne.²¹⁸ I Stortingsmeldingen understrekes det at "forsøks- og utviklingsarbeidet skal *favne bredt*"²¹⁹ og at "eit utvida dåpsopplæringstilbud må vere slik organisert og få ei utforming at *alle døypte* kan ta del i det.. ..i dei samiskspråklege områda må eit utvida dåpsopplæringstilbud ha dei sama måla og dei *sama vilkåra* som andre stader i landet."²²⁰ At trosopplæringen skal være "for alle" er i NOU 2000:26 satt i sammenheng med videreføring av folkekirken.²²¹ Med dette skjønner vi at rekruttering og "for alle-perspektivet" har vært noe som har fått mye oppmerksomhet.

4.9 Allment innhold

Poenget er at det oppleves som at med "for alle" og med et folkekirkeperspektiv har det blitt lagt stor vekt på at innholdet i trosopplæringen er noe som er felles for alle mennesker. Og at man dermed er forsiktig med det som er spesifikt for den kristne troen. Hegstad påpeker i sin artikkel at utleggelsen av Bibeltekstene dras i mer allmenn og skapelsesteologisk retning. Dette fordi man i et folkekirkelig perspektiv ikke ønsker å vektlegge det som vekkelsesteologien har lagt vekt på; omvendelse, og et innenfor og utenfor perspektiv på frelsen.

"En slik tilnærming [innenfor og utenfor] er ikke lett å ta med seg inn i en trosopplæring som skal preges av et folkekirkelig breddeperspektiv. Resultatet synes imidlertid i liten grad å ha blitt en nytolkning av frelsesteologien, men snarere at man har latt tema ligge, og konsentrert seg om det allmenne og skapelsesteologiske."²²²

Hegstad nevner at man er forsiktig med kontroverser og heller snakker om at Gud elsker alle mennesker. Dette er ikke et «ubibelsk» perspektiv, men poenget i denne

²¹⁷ Hegstad 2008, s.178

²¹⁸ Kirkerådet 2008, s. 17 (kursiv er lagt til)

²¹⁹ Kirkerådet 2008, s.29 (kursiv er lagt til)

²²⁰ Stortingsmelding nr 7, s.22 (kursiv er lagt til)

²²¹ NOU 2000:26, s.58 "4.4.2 videreføring av folkekirken"

²²² Hegstad 2008, s.138-139

sammenheng er at man er forsiktig med det som er spesifikke kristne sannheter og dermed har dreid seg bort fra en tradisjonell tenkning om dåpsopplæring. Luthers lille katekisme som forklarende og dogmatisk lærerredskap har blitt erstattet av et prinsipp om å la Bibelfortellingen tale for seg selv. Hegstad sier både at "i mange sammenhenger synes det som om innholdet i det en skal formidle, nærmest blir tatt for gitt."²²³ Han sier at den innholdsmessige siden av reformen synes å ha blitt lite vektlagt fra sentralt hold og dermed at kristen kunnskap blir tatt for gitt; "det er lagt til grunn en forestilling om at det innholdsmessige er gitt, og at det er rekruttering og formidling som er utfordringen."²²⁴ Hegstad peker på at "de fleste [forsøksmenighetene] har lagt det meste av sin energi i rekrutteringsarbeid og pedagogisk utforming av tiltakene."²²⁵ At trosopplæringen skal være for alle og at man har fremholdt deltakelse og inkludering, rekruttering og formidling som de mest sentrale begrepene i grunnlagsdokumentene til trosopplæringen har som Hegstad påpeker gjort at det innholdsmessige i trosopplæringen nærmest har blitt oversett, eller tatt for gitt.

Dette siste ser ut til å være en treffende bemerkning i og med at rapporten "Når tro deles" viser til at det allerede var arbeidet med teologisk og pedagogisk grunnforståelse.²²⁶ Men som vi har sett så har tradisjonell trosopplæringsforståelse (evangeliserings- og opplæringsprofil) vist seg å ha liten betydning for forsøksmenighetene og reformarbeidet, og er *ikke* noe som er godt kjent eller innarbeidet i trosopplæringen. Kirkelige dokumenter slik som dåpsopplæringsplan av 1991 har så å si "tapt" i kampen mot de politiske dokumentene. Kanskje med bakgrunn i at menighetene og bispedømmene til syvende og sist er avhengig av politisk velvilje for å få støtte, og derfor har lagt seg på "deres linje."

²²³ Hegstad 2008, s.135

²²⁴ Hegstad 2008, s.136

²²⁵ Hegstad 2008, s.135

²²⁶ Kirkerådet 2008, s.15

4.10 Få kateketer

NOU rapporten skisserte et behov for 1200 nye stillinger i kirken og reformen har derfor blitt kalt en stillingsreform.²²⁷ En kunne ha tenkt at dette ville ført til flere diakoner og en kunne forventet en vesentlig styrking av katekettjenesten, men det ser ikke ut til at det har vært tilfelle. Dette skyldes både dårlig rekruttering til kateketutdannelsen²²⁸, og at det er lagt få føringer på hvilke kompetansekrav som skal stilles til de som jobber med trosopplæringen.²²⁹ I evalueringsrapporten vises det til at kun 15,4 % av de nye tilsatte i trosopplæringen har kateketisk kompetanse.²³⁰ Dette styrker teorien om at fokuset i trosopplæringsreformen har vært å få i gang tilbud som er miljøskapende og sosialiserende.

"Vekten på det miljømessige og sosialiserende gjør at en etterspør andre typer kompetanse. I begge disse byene [Bakkeby og Bondeby] har man tilsatt unge medarbeidere uten mye formell utdanning, men med gode kontaktskapende og miljøbyggende egenskaper."²³¹

At trosopplæringsreformen har hatt rekruttering og formidling som hovedfokus er et inntrykk som styrkes ved at evalueringsrapporten viser at sosialiserende og miljøskapende egenskaper har vært en viktig faktor ved ansettelse av personer i trosopplæringen. Det gir også støtte til teorien om at innholdet i trosopplæringen kan bli noe tilfeldig, fordi mange har blitt ansatt uten formell utdanning eller kirkelig bakgrunn. I Cape Town erklæringen påpekes det at Bibelundervisning er det viktigste middelet for disippelgjøring, og den mest alvorlige mangel hos vår tids kirkeledere.²³² At reformen ikke har rekruttert de profesjonene som er tiltenkt og best ivareta denne undervisningen er underlig, og svarer ikke til utfordringen fra Cape Town konferansen. Det virker som at disippelgjøring er nærmere å være et fremmedord, enn et hovedtema i reformen.

²²⁷ Kirkerådet 2008, s. 48

²²⁸ I løpet av 10 år (2001-2011) har det ved MF kun blitt uteksaminert 20 kateketer, et snitt på 2 pr år. tall hentet fra NSD.

²²⁹ Hegstad 2008, s.166

²³⁰ Hauglin 2008, s.144

²³¹ Hegstad 2008, s.168

²³² Cape Town erklæringen 2011, del 2, IID, #3

4.11 Justeringer?

Vi har til nå vist at trosopplæringsreformen har vektlagt en diakonal trosopplæringsprofil, en livshjelps- og livsmestringsprofil. Vi har antydnet at dette har ført til at man har vektlagt det allmenne eller samfunnsmessige ved å være kirke fremfor det som er spesifikt for en kristen kirke. Vi skal nå se at man i det videre reformarbeidet kanskje har prøvd å justere seg i forhold til denne kritikken, som vi finner i evalueringen av trosopplæringen.

Sent i forsøks- og utviklingsprosessen kom det en ny plan for trosopplæring fra 2010, som er mer konkret om innhold i trosopplæringen og dermed i større grad snakker om forholdet mellom misjon og trosopplæring. Om formål heter det at "kirkens grunnleggende oppdrag er å gjøre til disipler ved å døpe og lære å holde alt Jesus har befalt."²³³ Denne målsetting står ikke i motsetning til hverken Stortingsmelding eller NOU rapporten. De sistnevnte dokumentene peker begge på misjonsbefalingen som den historiske bakgrunnen for dåp og opplæring. Men sammenhengen synes heller å være *retten* til opplæring og å bevare kirken som kulturarv, fremfor en henvisning til kirkens grunnleggende oppdrag.²³⁴ Vi har tidligere i oppgaven vært innom at for misjonens del er det viktig at misjon ikke sees på som en *rettighet*, men som en plikt eller et kall.²³⁵ I Stortingsmeldingen ser man et behov for reform fordi samfunnet og kirken trenger unge mennesker til å føre tradisjoner videre.²³⁶ Rapporten fra styringsgruppen poengterer som vi har nevnt over at barnekonvensjonen gir barna *rett* til opplæring (se 3.1). Trosopplæringsplanen av 2010 snakker ikke så mye om kulturarv, tradisjon og rettighet som bakgrunn eller mål med trosopplæringen, men om kirkens grunnleggende oppdrag om å gjøre disipler. Dette er en uttrykksmåte som gir inntrykk av en mer integrert misjonsforståelse. Det presiseres blant annet at dåpsbefalingen også er misjonsbefalingen, og at "misjon er et uttrykk for kirkens identitet, hva kirken er og hva den er til for."²³⁷ At plan for

²³³ Trosopplæringsplan 2010, s.4

²³⁴ se Stortingsmelding nr 7, s.6 og NOU 2000:26, s.58

²³⁵ Se «kall, ikke oppgave»

²³⁶ Stortingsmelding nr 7, s.7

²³⁷ Trosopplæringsplan 2010, s.31

trosopplæring av 2010 uttrykker seg om trosopplæring mer i retning av et *kall* enn en *rettighet* peker i retning av det å forstå kirken som en del av det å *være misjonar* (jmf. kapittel «2.4.1 kall, ikke oppgave»), fremfor en kulturell eller religiøs institusjon som man har *rett* på.

I trosopplæringsplanen av 2010 ser det ut til at man prøver å justere synet på trosopplæring og har lagt føringer i retning av en mer tradisjonell forståelse av trosopplæring. Det antydes at "livslæring" i trosopplæringen dreier seg om å bli Kristus lik. "Disiplene fikk oppleve tilhørighet og utvikle sin identitet som disipler. Å være Jesu disippel er å stå i et livs- og læringsforhold til den treenige Gud. Trosopplæring er derfor livslang læring."²³⁸ Videre har man delt opp trosopplæringsens innhold i tre deler, "livstolkning og livsmestring", "kirkens tro og tradisjon" og "kristen tro i praksis."²³⁹ Her forklares det hva som menes med begrepene som brukes og hvilket innhold som bør dekket av trosopplæringen. Disse nærmere bestemmelsene av innholdet likner mer på et integrert misjonssyn, og ligger nærmere hovedtema på kirkemøtet i 2005 "en misjonerende kirke." Der understrekes det at "misjon er noe kirken er, ikke bare noe den gjør gjennom avgrensede aktiviteter"²⁴⁰ og at "kirken skal i utøvelse av sin misjon være lik Jesus i hans misjon."²⁴¹

I tillegg til selve trosopplæringsplan av 2010 har boken "Troens ABC" kommet med det mål for øye å dekke "hullet" som er skapt ved for liten vekt på det innholdsmessige i trosopplæringen.²⁴² Boken er et viktig tilskudd som retter seg mot de som driver med trosopplæring. Spesielt med tanke på det vi har sett om at man er forsiktig med kristent innhold og at det er ansatt personer uten formell utdannelse. Boken utfordrer trosopplæringen til å være mer enn en «kulturell skolesekk.» I boken presiseres det at det hører til kirkens kall å drive misjon, og:

²³⁸ Trosopplæringsplan 2010, s.5

²³⁹ Trosopplæringsplan 2010, s.16-17

²⁴⁰ KM 5.1/05, s. 3

²⁴¹ KM 5.1/05, s. 5

²⁴² Austad, Kvalbein og Østnor 2011, s.10

"Hvis den begrenser sin virksomhet til å beskytte de kristne og holde kristne tradisjoner i hevd, har den svekket Jesu ordre til sine disipler om å gå ut til nye folkegrupper. I forlengelse av disiplenes misjonsvirksomhet har kirken en forpliktelse til å overskride grenser for å nå flere med evangeliet."²⁴³

At reformens vektlegging av «å bevare og holde kristne tradisjoner ved like» kritiseres, er nettopp fordi kirken er forpliktet til å være noe mer enn en kulturinstitusjon eller kulturbærer, den må være grenseoverskridende. Å være Guds folk sent med et oppdrag er kirkens esse, det innebærer at kirken må være evangeliserende og overskride grenser fordi målet er "å vinne folk for evangeliet."²⁴⁴ Denne tanken ser det ut til at planen fra 2010 er mer oppmerksom på. Og hvis Den norske kirke skal gå inn i denne oppgaven med tyngde er det helt avgjørende at medarbeidere og barn og unge i trosopplæringen, som omtales som dagens og morgendagens kirke²⁴⁵, identifiserer seg med en misjonerende kirke og tar på alvor det grenseoverskridende ved troen, som trosopplæringsplanen av 2010 formulerer på følgende måte: "Kirken skal være oppsøkende, den skal dele tro og liv på tvers av geografiske, religiøse, kulturelle, sosiale og generasjonsmessige grenser."²⁴⁶

4.11.1 For sent?

Spørsmålet er om disse justeringene, med tanke på hva som menes med de ulike begrepene og hva som er innholdet i trosopplæringen, kommer for sent? Eller om det "drukner" i et fokus på sosialisering og allment innhold? Har det allerede dannet seg arbeidsmetoder og blitt lagt til grunn en tanke om trosopplæring som fokuserer mer på det allmenne enn på det kristne? Som fokuserer mer på sosialisering enn disippelgjøring? Dette blir spekulasjoner, og det er forventet at evalueringsarbeidet for perioden 2009-2013 vil kunne svare på om justeringene igjen har endret synet på hva trosopplæringen er.

²⁴³ Austad, Kvalbein og Østnor 2011, s.145

²⁴⁴ Austad, Kvalbein og Østnor 2011, s.145

²⁴⁵ Kirkerådet 2008, s. 17

²⁴⁶ Trosopplæringsplan av 2010, s.31

For vår del er det interessant å merke seg at forsøksmenighetene og trosopplæringsreformen har, som Hegstad vært inne på, hatt fokus på rekrutteringsarbeid og pedagogikk fremfor innhold. Ved å ikke gå inn i spørsmålet om anbefalt innhold "har prosjektledelsen gitt fra seg muligheten til å drive et viktig forsøksarbeid med henblikk på reformens innholdsside."²⁴⁷ Det kan man tolke at har ført til tilfeldig perspektiver på hva trosopplæring er, og at man har kommet "skjevt ut" i forhold til kirkens oppdrag om å gjøre disipler. Tendensen Hegstad peker på er at man lar Bibelfortellingen stå alene, og for eksempel i fortellinger om Jesus lar man fortellingen alene formidle hvem Jesus er og man "går ikke særlig langt i å forsøke å formulere mer dogmatiske pregede utsagn om hvem Jesus er, slik det ble gjort i katekismetradisjonen."²⁴⁸ Dette kan bety at man har lagt til rette for mange kreative og gode aktiviteter når det kommer til sosialisering og fellesskapsbygging, men at man "stopper opp" i forhold til å kjenne til trossannheter og hva det innebærer å være etterfølgere av Jesus, som en del av kirken som er sendt til verden. Til dette blir det interessant å se i hvor stor grad boken «Troens ABC» og ny plan for trosopplæring kan bidra til å justere dette.

4.12 Oppsummering

Det vi har sett til nå er at reformen prioriterer eller er mest opptatt av det allmenne ved den kristne troen på bekostning av det som er spesifikt kristent. Det gjelder for det innholdsmessige i reformen, i begrepsbruk i grunnlagsdokumentene og i synet på hva trosopplæring er. Man er tilbakeholden med å tolke Bibelfortellingene og favoriserer en livshjelpsorientert trosopplæringsprofil på bekostning av en evangeliserende profil. Hegstad kaller det at reformen har fått et samfunnsmessig og allmennkulturelt mandat. Og vi har vært inne på at inkludering og sosialisering, bredde og oppslutning og å føre den kristne kulturarven videre har vært sentrale begreper i reformen. Vi skal nå prøve å besvare hvilke konsekvenser dette har for misjonsforståelse i reformen.

²⁴⁷ Hauglin, Lorentzen, Mogstad 2008, s.205

²⁴⁸ Hegstad 2008, s.137

Kapittel 5 Konsekvenser for misjonsforståelse i reformen?

Vi har tidligere i oppgaven presentert fem ulike sider eller kjennetegn ved misjonen. Vi har sett at de forholder seg til hverandre som en del av en integral eller holistisk misjonstanke. Vi skal nå bruke disse kjennetegnene som utgangspunkt, for å se hva "funnene" over har å si for misjonsforståelsen i trosopplæringsreformen.

5.1 Evangelisering og disippelgjøring

5.1.1 Bli kristen?

Vi har sett at medarbeidere i trosopplæringen sier at trosopplæringen ikke handler om å bli en kristen, og ikke er misjonering (se «4.1 misjonsbegrepet i reformen»). Dette er en av de forståelsene av trosopplæring som gir et inntrykk av at man forstår trosopplæring kun som bevisstgjøring av en tro som allerede er hos deltakerne og ikke om å skape tro. Det er eksempler fra evalueringsarbeidet at begrepsskiftet (fra dåpsopplæring til trosopplæring) gjør at man knytter trosopplæringsarbeidet mer til en allmenn gudslengsel, enn frelsesbudskapet i dåpen.²⁴⁹ "Å bli en kristen" skårer derfor relativt lavt som en målsetting for trosopplæringen.²⁵⁰ Fra et kirkelig og Bibelsk perspektiv er dette problematisk fordi trosopplæring bør være et sted hvor tro kan skapes, og i hvert fall et sted man blir kjent med og lærer frelsesbudskapet. Hegstad påpeker at fokuset på det allmenne og vektlegging av det skapelsesteologiske gjør at veien er kort fra "å oppfatte dåpen som et frelsende sakrament til å oppfatte den som en bekreftelse på noe man allerede har del i som skapt menneske."²⁵¹ Å hevde det siste ligger svært tett på universalismen som hevder at alle til slutt blir frelst.²⁵² I det tilfelle er misjon helt uavhengig av menneskene, og en historisk misjonsforståelse vil i tilfelle ha plukket opp det mest sentrale. Da er jeg i tilfelle helt enig i at «tro er ikke

²⁴⁹ Hegstad 2008, s.140

²⁵⁰ Hauglin og Lorentzen 2008, s.121

²⁵¹ Hegstad 2008, s.140

²⁵² Engelsviken 2011, s.112. Engelsviken understreker at Cape Town erklæringen og Lausannebevegelsen avviser universalismen. Selv om Jesus er verdens frelser betyr ikke det at alle mennesker automatisk blir frelst, jmf. Lausannepakten, art 3

noe man skal presse på ungene»²⁵³ Men det kan diskuteres om å formidle tro og «å gjøre kristne» bør ut av trosopplæringen, med den argumentasjon at man forholder seg til allerede døpte og dermed kristne barn og unge. Hegstad understreker at man får problemer med å forutsette en tro hos deltakerne i trosopplæringen når de kommer opp i ungdomsfasen. "De unge selv finner det unaturlig å oppfatte seg selv som en kristen uten å ha et bevisst positivt forhold til kristen tro."²⁵⁴ I Dåpsliturgien understrekes det at dåpen krever oppdragelse i kristen forsakelse og tro, «slik at han kan bli hos Kristus når han vokser opp.»²⁵⁵ Det bør derfor være gode grunner i trosopplæringen til å fortsatt kunne snakke om å bli en kristen som mål for trosopplæringen, slik som det er gjort i det vi har kalt tradisjonell trosopplæring. Verken dåpen eller det allmenne ved den kristne troen bør hindre at trosopplæringen bør ha «å bli kristen» som et mål. I Luthers lille katekisme understrekes det at ved dåpen begravnes vi med Kristus og skal leve et nytt liv med ham.²⁵⁶

5.1.2 Gjøre disipler?

Det kan se ut til at Stortingsmeldingen ønsker å være bevisst på at dåpen er et utgangspunkt mer enn et mål ved å understreke at dåp og opplæring hører sammen²⁵⁷, men spørsmålet er om en ikke i større grad kunne forventet at når reformprosessen ble tatt over av kirkelige organer så ville det være mer naturlig for kirken og trosopplæringen å ha som mål å gjøre kristne eller disipler, eller å ha fokus på forkynnelse og evangelisering? Ved å ikke gjøre det er det vanskelig å se i hvilken grad trosopplæring er knyttet til oppdraget om å gjøre disipler og forkynne de gode nyhetene om Guds rike. Forkynnensens utgangspunkt er som vi har sett hentet fra Mark 1,5 hvor Jesus sier: "vend om!" (jmf «2.8.1 evangelisering.») Et slikt ordvalg er meget sjelden i trosopplæringen, kun ett av 338 tiltak har "omvendelse" som et av målene.²⁵⁸ Og som vi har sett så er det for medarbeidere i trosopplæringen ikke snakk om å få deltakere til å tro på noe, man snakker heller om å bekrefte og bevare en tro som allerede er der. «Å bekrefte» og «bevare» troen bør i det minste innebære

²⁵³ Jmfr avsnittet 4.1

²⁵⁴ Hegstad 2008, s.140

²⁵⁵ Jmfr prestens ord til foreldre og faddere i dåpsliturgien

²⁵⁶ Luthers lille katekisme, 4.8, Luther henviser til Rom 6,4.

²⁵⁷ Stortingsmelding nr 7, s.17

²⁵⁸ Leganger-Krogstad 2008, s.140

å lære hva det vil si å være Jesu disippel. Dersom kirken skal være misjonerende skulle en forventet et tydelig fokus på trosopplæring som en del av den integrerte misjonen hvor disippelgjøring er en av de mest sentrale dimensjonene. Der det er et fokus på å vende om og følge Jesus, og at man ikke tar for gitt at innhold i den kristne troen er gitt, men vandrer sammen med Jesus og lærer av ham.

Fra et missiologisk perspektiv er det problematisk dersom trosopplæring ikke blir forstått som en disippelgjøringsarena. Å gjøre disipler burde være et sentralt mål for en "misjonerende kirke." En del av kirkens misjon er som vi har vært inne på "å gjøre disipler", og disippelgjøring og forkynnelse er de to første kjennetegnene på misjon. For Cape Town erklæringen er disippelgjøring den mest avgjørende og den viktigste oppgaven for kirken i dag med tanke på kirkens oppdrag i verden.

Trosopplæringsreformens forsiktighet med begreper og manglende fokus på innhold ser ut til å gjøre at man er passiv og tilbakeholden i forhold kirkens grunnleggende oppdrag.

Å være tilbakeholden med kristent innhold minner om en historisk forståelse av misjon og misjonsdebatten før, under og etter Bangkok. Der ble det stresset at Gud er til stede overalt også i andre religioner, og misjonens oppgave var å vekke den Kristus som var i alle mennesker (og sånn sett ikke snakk om å skape noe nytt). Dette ble av Myklebust plassert innenfor den historiske misjonsforståelsen. Man vektlegger Guds makt så mye at menneskets bidrag nærmest blir overflødig. Derfor trengs det ikke kristne som misjonerer, som for eksempel driver med evangelisering eller disippeltrening, fordi Gud vil uansett frelse de han selv vil og er til stede overalt. Fokuset på "for alle", det allmenne og vektleggingen av det skapelsesteologiske ved den kristne troen kan minne om en tankegang som kan karakteriseres som historisk misjonsforståelse. Tanken virker å være at så lenge vi får barna inn i kirken og de har det bra, da vil resten "gå av seg selv." Man er forsiktige med å dogmatisere Bibelfortellinger, og stoler på at Bibelfortellingene "taler for seg selv." Evangelisering er sånn sett ikke en prioritert oppgave i trosopplæringen. Det inklusive og allmenne ved kristendommen blir prioritert for "å få alle med", og man er tilbakeholden med å tolke innhold.

5.1.4 Tilbakeholdenhet

Tilbakeholdenheten sier flere ting om trosopplæringsreformens forhold til de to første kjennetegnene på misjon. For det første gjør dette at forkynnelse og lesing av Bibelfortellingen blir en og samme sak. Å ha fokus på Bibelen samsvarer i og for seg godt med det første kjennetegn på misjon, som handler om å dele Bibelfortellingen eller de gode nyhetene om Guds rike. Men det er likevel en viktig forskjell; forkynnelse og fortolkning hører sammen. Niringiye understreker blant annet at det er forskjell på godt nytt og godt nytt om Guds rike, og at forkynnelse dermed har en viktig rolle i å avklare hva som er kristent (se evnt «2.6.1 evangelisering»). Ved å la fortellingene stå alene så overlater man det til hver enkelt og til tilfeldigheter om deltakerne i trosopplæringen klarer å sette sammen hva som er godt nytt og hvorfor dette er godt nytt for menneskene i dag. Og hvordan Jesus og de gode nyhetene opptrer som forsoner og gjenoppretter av menneskets fortapthet (se 2.6.4 og avsnittet om Cape Town erklæringen.) Jesus er mer enn et godt eksempel og forbilde. I "troens abc" understrekes det i innledningen at innholdet i troen må gjennomtenkes på nytt i enhver generasjon fordi troen er pakket inn i et språk og en kultur som stadig er i forandring.²⁵⁹ Cape Town erklæringen på sin side understreker at "evangeliet er ikke et begrep som trenger nye ideer, men en historie som trenger å fortelles på nytt."²⁶⁰

For det andre virker tilbakeholdenheten å være en passiv holdning til oppdraget om "å gjøre disipler." Man snakker ikke om å gjøre disipler, men heller "utvikle identitet" eller gi hjelp til livstolkning. Tilbakeholdenheten er en ganske annen strategi enn det vi har sett i misjonsvitenskapen, hvor det i stor grad sees på som kirkens viktigste oppgave "å gjøre disipler." Vi har allerede vært inne på at reformen har fått et slags allmennkulturelt mandat. Spørsmålet er om fokus på kultur (bevare folkekirken og føre kulturen videre), fellesskap (sosialiserende og miljøskapende) og samfunnet (likhet og rett til åndelig utvikling) har ført til at man er mer opptatt av å sørge for at det fortsatt er en institusjonell kirke, fremfor at evangeliet skal nå ut til flest mulig? Og

²⁵⁹ Austad, Kvalbein og Østnor 2011, s.2

²⁶⁰ Cape Town erklæringen 2011, Forordet

at man heller har adoptert Stortingsmeldingens ordvalg «gode livssyn», «verdier» og «holdninger»²⁶¹, fremfor «å gjøre disipler» slik at trosopplæringsaktiviteter skal være attraktive og ukontroversielle å delta på? Det minner i tilfelle om en misjonsforståelse som har kirken selv i fokus fremfor Gud. Og misjon blir en av flere aktiviteter som kirken driver, som igjen er svært lik Boschs kritikk av den geografiske misjonsforståelsen (se «2.3.1 geografisk»). Den vertikale dimensjonen, relasjonen til Gud, bør være kirkas fremste fokus. Det betyr ikke at kirka ikke kan ha fokus på kultur, fellesskap eller samfunnsengasjement, men dersom det er dette som driver kirka vår risikerer man som kirke å kun være opptatt av den horisontale dimensjonen og dermed overse den vertikale dimensjonen.

Relasjon til Gud, vertikale dimensjonen

I forhold til tidligere misjonsforståelser har vi sett at man på 1900-tallet vektla den horisontale dimensjonen ved det å være kirke. Svakheten som Bosch påpeker med et slikt fokus er at man risikerer å peke på seg selv, kirken og de tingene som skjer der, fremfor å peke på Gud (se «2.3.1 geografisk»). Det allmenne og mellommenneskelige (horisontale) er en viktig dimensjon ved kirken og for enhver kristen, men dersom det ikke balanseres med den vertikale dimensjonen som går på vår personlige relasjon til Gud, så svikter kirken i å være medspiller i Guds misjon og risikerer å bli solospillere. Å peke på Gud, slik som disiplene gjorde, krever en fortrolighet med Bibelens budskap og kristen lære (jmf det som vi har vært inne på under avsnittet «2.6.2 disippelgjøring», Egbunu sier blant annet at siden vi ikke kan følge Jesus fysisk, er Bibelens lære helt sentral). At trosopplæringsreformen ikke har prioritert denne oppgaven, blant annet ved begrepsbruk eller målsettinger for trosopplæringen eller ved ansettelse, virker å være alarmerende med tanke på det signalet som Cape Town konferansen sender om at Bibelkunnskap er det mest mangelfulle hos vår tids kristne ledere (se avsnittet om «2.6.2 Bibelkunnskap»).

Bli

Reformen har vist tegn til å være allergisk mot begreper som handler om "å bli" noe i kristen forstand. Det sees ikke på som et mål i trosopplæringen å bli eller gjøre

²⁶¹ Stortingsmelding nr 7, s.7

disipler.²⁶² Til dette er det verdt å merke seg at det i evalueringsarbeidet kommer frem at det i menighetene er spenninger i forhold til forståelsen av trosopplæringens mål. En av uenighetene det vises til er om man skal legge vekt på at barn og unge skal *bli* kristne, eller om de skal få kjennskap til og få gode opplevelser i kirken?²⁶³ Sånn sett vet man ikke i hvor stor grad det allmenne og forsiktigheten med å ha «å bli» som et mål for trosopplæringen dominerer. Men at trosopplæring ikke har som mål om å gjøre disipler sammenfaller ikke godt med en integrert misjonstenkning eller å være misjonerende kirke. Trosopplæringen burde vært kirkens beste redskap til å gjøre disipler.

For det tredje er tilbakeholdenheten et tegn på at man har beveget seg bort fra tradisjonell trosopplæring (katekismetradisjonen og søndagsskoletradisjonen²⁶⁴). Man har i stor grad konsentrert seg om nye måter å inkludere og sosialisere på og har ikke gitt det innholdsmessige i trosopplæringen stor plass. Det som tidligere var sentrale mål for dåpsopplæringen²⁶⁵, slik som Luthers lille katekisme, har ikke blitt erstattet med andre dogmatiske metoder, man har heller latt dogmatikk og kristen lære ligge. Totalt sett betyr dette at disippelgjøring og evangelisering ikke er et hovedfokus i reformen, og sånn sett bærer ikke reformen preg av en gjennomgående holistisk tanke om misjon.

5.1.5 Helt fraværende?

Er det sånn å forstå at evangelisering og disippelgjøring er “ikke-tema” i trosopplæringsreformen? Dette er ikke helt korrekt. Det ligger gode forutsetninger i grunnlagsdokumentene til at trosopplæringsreformen kunne ha vektlagt disippelskap og evangelisering. Blant annet skisseres det i NOU 2000:26 hva som er dåpsopplæringens særpreg (til forskjell fra skolens undervisning om kristendom). Her pekes det på at “opplæringen skal fokusere på et levende møte med Kristus”, og at

²⁶² Det påpekes i delrapport 3 av Hauglin og Selbekk 2005 (s.54) at dette er typisk for den livshjelpsorienterte trosopplæringsprofilen. «Kristen er noe man er, ikke noe man blir.»

²⁶³ Hauglin 2008, s.146-147

²⁶⁴ Hegstad 2008, s.132. Hegstad går igjennom forskjellige opplæringstradisjoner. katekismetradisjonen la vekt på at deltakerne skulle bli kjent med rett lære. Søndagsskoletradisjonen la vekt på å «bli snill og god» fordi det er det bibelfortellingen vitner om.

²⁶⁵ vi har vært inne på at Luthers lille katekisme er et sentralt mål i dåpsopplæringsplan av 1991, som er et uttrykk for en evangeliserende trosopplæringsprofil

dåpsopplæringen skal gi kunnskap knyttet til det å leve og vokse som Kristne. Videre understrekes det at forkynnelse er en naturlig del av kirkens liv og opplæring.²⁶⁶ Dette er alle gode premisser for kirken som kunne ha nærmere bestemt hva dette konkret vil si, og hva innholdet i den forkynnelsen det siktes til skal være. Det antydes i NOU at for kirkens del, til forskjell fra skolen, er det kirkens oppdrag som er i sentrum og ikke samfunnsmessige anliggende.

5.1.6 Liten vekt på kirkens eller Bibelske begreper

Det som vi har sett i denne oppgaven er at istedenfor å gå tungt inn i den innholdsmessige delen av trosopplæringen, så har ikke reformen lagt tilstrekkelig vekt på kirkens dokumenter eller Bibelske begreper. De politiske vedtakene har betydd og styrt mer enn det som kanskje var hensikten? At man i politiske vedtak er forsiktige med å bruke tradisjonelle kristne begreper og visjoner for trosopplæring er forventet, men at trosopplæringsreformen og kirkens eget forsøks- og utviklingsarbeid følger denne forsiktigheten i såpass stor grad er overraskende. Både forsøksmenighetene (og prosjektledelsen²⁶⁷) har lagt vekt på bredde og sosialisering, det allmenne ved kristentroen og det skapelsesteologiske. Dette har gjort at forkynnelse (eller tolkning av Bibeltekster) og disippelgjøring har fått lite fokus. Det som blir spennende å følge med på er om justeringene i trosopplæringsplan av 2010, hvor man blant annet er tydeligere på at "livslæring" er et begrep som inkluderer tradisjonell trosopplæringstenkning (slik som "å bli Jesus lik"), hjelper trosopplæringen til å fokusere mer på kirkens og Bibelske begreper, fremfor politiske? Og på den måten bedre få frem kirkens mål om å være en misjonerende kirke. For ifølge boken til Walls og Ross og Cape Town erklæringen er forkynnelse og disippelgjøring avgjørende og sentrale dimensjoner ved det å være misjonerende kirke. Arbeidsfellesskapet antyder at det ikke er annet enn forventet at man i starten av en forsøksprosess tilpasser seg krav som utløser økonomisk støtte, og at det skjer en viss likedanning.²⁶⁸ Det blir interessant å se i hvilken grad bildet med at

²⁶⁶ NOU 2000:26, s. 36-37

²⁶⁷ Hauglin (red) 2005, *Underveisrapport 1*, s. 52. Om styringsgruppens kriterier for tildeling av midler konstateres det at «De tunge og førende kriteriene er fortsatt bredde- og lokalperspektivet»

²⁶⁸ Hauglin og Lorentzen 2008, s.120

forkynnelse og disippelgjøring (elle kristent trosinnhold) får lite fokus i trosopplæringen endrer seg.²⁶⁹

Når det gjelder de tre siste kjennetegnene på misjon, får disse større oppmerksomhet i trosopplæringsreformen. Dialog, respekt og fellesskap er verdier som løftes frem. Vi har sett at trosopplæringsreformen favoriserer den livshjelpsorienterte trosopplæringsprofilen, hvor det allmenne ved den kristne troen og Bibelens skapelsesbudskap vektlegges. I dette inngår respekt for hverandre og for skaperverket.

5.2 Omsorg for vår neste, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet

I trosopplæringsreformen er det stor vilje til å snakke om livshjelp og livsmestring, både i fellesskap og for individet. Dette gir inntrykk av at man er opptatt av nestekjærlighetsdimensjonen ved misjonen. Mye arbeid er konsentrert om at alle skal få være med og at hver enkelt skal få lov til å utvikle sin identitet. Det er stor takhøyde og lagt vekt på at trosopplæringen er for alle. Og vi har sett at det skapelsesteologiske er et prioritert innholdsmoment. Overskriften for trosopplæringsreformen var allerede fra starten av "størst av alt", med vekt på Guds omsorg for oss og vår omsorg for hverandre.²⁷⁰ Reformen vektlegger den diakonale dimensjonen, og kan sies å ha et spesielt øye for å ta vare på hverandre. Det diakonale perspektivet presenteres tydelig i Stortingsmeldingen:

“Jesu eksempel om å ta i mot menneska slik dei er, og å respektere den absolutte verdien i kvart enkelt menneske, var frigjerande og utfordrande i Jesu samtid. Slik er det òg i dag, idet den kristne bodskapen kjem til uttrykk i

²⁶⁹ Merk at Leganger-Krogstad 2008, s.141 peker på at det ser ut til å være to bevegelser. Til den første tildelingen lå konsentrasjonen på allment innhold og sosialisering, mens det etter 2006 synes å være en klarere konsentrasjon om en mer spesifikk kristen trosformidling. Dette har imidlertid ikke gitt helt store utslag i rangeringen av hva som er mål for trosopplæringen, her vektlegges fortsatt det diakonale og sosiale på bekostning av mer evangeliseringsorientert forståelse. (se tabell på s.121) Men det kan hende at evalueringen av perioden 2009-2013 vil kunne vise en slik endring.

²⁷⁰ Kirkerådet 2008, s.17: «Kjærligheten er det sentrale verdibegrep som beskriver både hvordan Gud er og hvordan menneskene utfordres til å møte hverandre»

medkjensle og solidaritet med dei svake, dei som lir nød, dei som er undertrykte, underprivilegerte og ulykkelege.”

Denne nestekjærligheten og diakonale tjenesten presiseres det at dåpsopplæringen i kirken er den del av. Det eneste arbeidsfellesskapets rapport undres over er hvorfor fokuset på diakoni ikke har gitt utslag i antall stillinger.²⁷¹ Det er bare en liten andel av de nyansatte i trosopplæringsreformen som har diakonal kompetanse.²⁷² (I tillegg peker rapporten på at diakoniutvalget kun har vært med på utforming av ett forsøk.²⁷³) Det er vanskelig å svare på hvorfor, det blir bare spekulasjoner, men vi har vært inne på at fokuset på bredde og oppslutning har “tatt fokus” også ved ansettelser ved at man har vektlagt sosialiserende og miljøskapende egenskaper. Men poenget er at til tross for at det diakonale fokuset ikke har gitt utslag i antall stillinger så har man gjennom deltakelse og inkludering gitt barn en mer sentral plass i menigheten. Barna blir sett på som subjekter fremfor objekter for troen, "de er ikke morgendagens kirke. De er dagens kirke."²⁷⁴ Barn og unge er med og ber om en bedre verden i gudstjenestene og er deltakende i kirkens tjeneste for nesten, skaperverket og rettferdighet. "Barn synes å ha fått en mer sentral plass i menigheten og i menighetens bevissthet enn tidligere."²⁷⁵

Deltakelse kan i seg selv være et tegn på en misjonar kirke. En kirke som ikke har fokus på stedet som kan tilby spesielle ting, men på medlemmene og Guds folk. Det kan være et tegn på at man ser gudstjenesten mer som et møtepunkt mellom alle troende og Gud, hvor alle er aktive deltakere som gir og får, fremfor gudstjenesten som et enmannsshow som menigheten ser på. Ved å fokusere på oppslutning, inkludering og fellesskap virker det som at det har blitt mer fokus på at hele Guds folk bidrar i menigheten, fremfor at det er presten som tilbyr og serverer et produkt til medlemmene. Dette vil være med på å drepe "clericalism" som Nesson påpeker er

²⁷¹ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s. 31: "Det kan også stilles spørsmål ved hvorfor det ikke er ansatt flere med diakonal bakgrunn i og med vektleggingen av det diakonale aspektet i målsetningene for trosopplæring."

²⁷² Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.31

²⁷³ Hauglin og Selbekk 2005, delrapport 3, s.29

²⁷⁴ Kirkerådet 2008, s.17

²⁷⁵ Agedal 2008, s.144

en av tre aspekter som må dø for at kirken kan bli evangeliserende.²⁷⁶ Å gi barna plass i kirken, som er et trekk ved reformen²⁷⁷, støtter opp om en tanke om likeverdighet innenfor menigheten og slik sett vil det kunne bidra til å se misjon som en sak for alle døpte og medlemmer av kirken og ikke bare for noen spesielt utvalgte. Om det har ført til en slik misjonal forståelse kunne det vært interessant å undersøkt nærmere, men det får bli en utfordring til noen andre.

5.3 Oppsummering

Trosopplæringsreformen har ikke én misjonsforståelse som skinner klart igjennom. Det er kanskje ikke å forvente heller i og med at det ikke er en misjonsreform. Men vi har sett at ved å bevege seg bort fra tradisjonell tenkning om trosopplæring, så har målsettinger slik som «å bli kristen» eller «gjøre disipler» fått mindre fokus. Og disippelgjøring og evangelisering er derfor ikke sentrale dimensjoner i reformen. Dette er en tankevekker i og med at en av de største misjonskonferansene i senere tid, Cape Town konferansen, ser på «å gjøre disipler» som et av de viktigste fokusområdene for misjonens del.

Vi har vært inne på at det i reformarbeidet er spor av både geografisk og historisk misjonsforståelse, men også nyere «holistisk» misjonsforståelse. Da Den norske kirke nylig har vist interesse og engasjement for å være misjonal (ved kirkemøte i 2005 «en misjonerende kirke»), er det kanskje nærliggende å tro at man fremover vil ha mer fokus på en holistisk misjonsforståelse? Trosopplæringsplan av 2010 har nærmest kopiert deler av saksdokumentet til saken «en misjonerende kirke» når den snakker om trosopplæringen og kirken som grenseoverskridende.²⁷⁸ Det blir spennende å se om det betyr en endring i forståelsen av misjon i menighetenes trosopplæringsarbeid. Det virker i alle fall som at en av hovedutfordringene som trosopplæringen står ovenfor nå er å tydeligere definere om trosopplæringen er en sosial møteplass eller disippelgjøring. Til nå gir livshjelpsprofilen og fokus på sosialisering og miljøskapende arbeid et inntrykk av at Bibelkunnskap og det

²⁷⁶ Nessan 2005, s.116

²⁷⁷ Agedal 2008, s.148

²⁷⁸ Se trosopplæringsplan 2010, s. 31 og kirkerådet 2005, s.4

innholdsmessige i troen skal komme på et senere tidspunkt, eller på andre måter enn ved trosopplæringen, mens hovedutfordringen har blitt forstått å være rekruttering og formidling. Og man har i liten grad ansett trosopplæringen som et sted for forkynnelse og disippelgjøring. Vi kan derfor ikke si at det er grunnlag for å si at det er et gjennomgående nytt misjonsmønster i trosopplæringsreformen, men det er mulig å finne elementer av nyere misjonstenkning.

Kapittel 6 Konklusjon

I innledningen kom vi frem til følgende problemstilling for oppgaven

Hvilken plass har misjon i trosopplæringsreformen? Hvilken type misjonsforståelse er det? Hva er bakgrunnen for den forståelsen? Er det en misjonsteologisk holdbar forståelse?

I denne oppgaven har vi forsøkt å svare på denne problemstillingen gjennom to hoveddeler. I den første delen har vi fokusert på misjonsvitenskaplig arbeid og misjonstenkning generelt. I den andre delen har vi prøvd å se hva trosopplæringsreformen tenker om misjon.

6.1 Misjonsvitenskapen

Vi har sett at innenfor det misjonsvitenskapelige arbeidet så har misjonstenkningen gått fra å være opptatt av geografisk ekspansjon på starten av 1900-tallet, til å nå (2011) å være mer opptatt av en integrert misjonsforståelse. Det dreier seg først og fremst om at man i større grad ser kirke og misjon sammen, og at man i bunn og grunn er kirke i kraft av å være et folk sendt av Gud. Derfor sies det at uten misjon, ingen kirke. Vi har presentert fem ulike kjennetegn på misjon, i beskrivelsene av disse har vi sett at man understreker at misjon er evangelisering og sosialt engasjement, den er holistisk. Ved å se på fem utvalgte sider ved misjon ønsket vi å lettere se om trosopplæringsreformen gjenspeilet noe av de ulike sidene.

6.2 Trosopplæringsreformen

I del to av oppgaven redegjorde vi for trosopplæringsreformens bakgrunn før vi gikk inn i diskusjonen rundt dens misjonsforståelse. Vi har i denne oppgaven lagt vekt på at reformen (i alle fall i dens første fase) har vektlagt politiske vedtak og dokumenter i for stor grad. Det har ført til at man har videreført en forsiktighet med kristne begreper og kristent innhold. Forkynnelse eller tolkning av Bibeltekster har ikke hatt størst fokus, og dermed ligner ikke reformens misjonstenkning på den holistiske tanken i Cape Town, som understreket viktigheten av «å gjøre disipler.»

Vi finner uttryksmåter som minner om en historisk misjonsforståelse. Særlig på grunn av vektleggingen av det allmenne, til forskjell fra det frelsesteologiske i den kristne troen. Vi har sett at man nærmest tar for gitt at innhold i troen er kjent, og er delvis uenig i at «å bli kristen» er et mål for trosopplæringen. Vi finner også spor av en geografisk misjonsforståelse, særlig på grunn av at den vertikale dimensjonen ved kristentroen gis liten vekt. Gjennom fokus på sosialisering, bevare den kristne kulturarven og «for alle» er det en tendens til å forstå kirken som målet og ikke Guds rike som mål. Særlig virker det som at forsiktighet med kristent innhold og fokus på det allmenne i kristentroen gjør at man forstår kirkens oppdrag som å bevare tradisjoner og verdier, og kirken som kirke, fremfor å gjøre disipler og gå ut over grenser. Dette er ikke en misjonsteologisk holdbar forståelse.

På den andre siden derimot ser det ut til at det i reformen både er folk i menighetene og i det sentrale arbeidet, ved trosopplæringsplanen av 2010, som viser til uttryksmåter som ligger nærmere en integral eller holistisk misjonsforståelse. Men spørsmålene som står igjen er hvor stor betydning det har hatt for trosopplæringen å ha fokus på bredde, sosialisering, oppslutning, «for alle» og det allmenne ved den kristne troen, fremfor spesifikt kristent innhold som for eksempel disippelgjøring? Har det ført til at man har utviklet mange spennende og attraktive aktiviteter, men ikke har skapt et arbeid som «gjør disipler», slik som det heter i misjonsbefalingen? Eller har den indirekte formidlingsstrategien gjort at det har vært en disippelgjøring? Dette er spørsmål som dukker opp som vi ikke har hatt mulighet til å svare på i denne oppgaven.

Vi har vært inne på at Jesus forkynte et omvendelsesbudskap (Mark 1, 15) og søkte menn som ville følge ham ("følg meg"). Han la vekt på å forkynne de gode nyhetene om Guds rike, og samtidig "utdanne" disipler til å føre oppdraget videre. Dette er på en måte "malen" som ble lagt igjen på hvordan gjøre disipler og forkynne evangeliet. Vi har i denne oppgaven sett at trosopplæringsreformen har lagt lite vekt på forkynnelse eller å tolke Bibelfortellingene, og vi har vist at medarbeidere i reformen er delvis uenige i at målet med trosopplæringen er å gjøre disipler. I

misjonsvitenskapen har vi sett at disippelskap er en sentral del av den integrerte misjonsforståelsen. At trosopplæringsreformen er tilbakeholden på disse punktene gir et inntrykk av at den holistiske misjonsforståelsen har liten plass i reformen. Det ser derimot ut til at dette gjelder for den første fasen av reformarbeidet. Den nye planen for trosopplæringen har i større grad inkludert en holistisk forståelse av misjon i plandokumentet. Om dette, sammen med andre faktorer slik som boken «Troens ABC», gjør at trosopplæringsarbeidet vil få mer fokus på innhold og de to kjennetegnene forkynnelse og disippelgjøring og dermed vil ligge tettere på en integrert misjonsforståelse gjenstår å se. Det virker i alle fall som at kirken må tenke kreativt om hvordan trosopplæringen samlet kan gjenspeile målet om å være en misjonal kirke, fordi vi har sett at man ikke kan ta kristent innhold eller misjonale tenkemåter for gitt.

Litteratur

- Austad, Torleiv, Hans Kvalbein og Lars Østnor, *Troens ABC*, Oslo, Luther Forlag, 2011
- Berentsen, Jan-Martin, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen (red), *Missiologi i dag*, Oslo, Universitetsforlaget, 2004
- Bliese, Richard H. og Craig Van Gelder (red), *The Evangelizing Church. A Lutheran Contribution*, Minneapolis, MN, Augsburg Fortress, 2005
- Bookless, Dave, «To Strive to Safeguard the Integrity of Creation and Sustain and Renew the Life of the Earth (ii)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 94-104
- Bosch, David J., *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 1991
- Chapman, Haami, «To Respond to human Need by Loving Service (ii)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 53-61
- DeWitt, Calvin B. «To Strive to Safeguard the Integrity of Creation and Sustain and Renew the Life of the Earth (i)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 84-94
- Egbunu, Emmanuel, «To Teach, Baptise, and Nurture New Believers (i)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s.25-37
- Ekenes Rolf, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen, Rolf Kjøde (red), *Misjon til Forandring. Refleksjoner og Visjoner fra Lausanne III*, Kjeller, Hermon Forlag, 2011
- Engelsviken, Tormod, «Misjonstenkningen fra 1900 til vår tid», i Berentsen, Jan-Martin (red), Tormod Engelsviken (red), Knud Jørgensen (red), *Missiologi i dag*, Oslo, Universitetsforlaget, 2004, s.130-167

- Engelsviken, Tormod, «Forsoning og enhet i en splittet verden», i Ekenes Rolf (red), Tormod Engelsviken (red), Knud Jørgensen (red), Rolf Kjøde (red), *Misjon til Forandring. Refleksjoner og Visjoner fra Lausanne III*, Kjeller, Hermon Forlag, 2011, s.108-119
- Engelsviken, Tormod, «Den misjonale kirke og utfordringen fra kirken i sør», i Engelsviken, Tormod (red) og Kjell Olav Sannes (red), *Hva vil det si å være kirke? Kirkens vesen og oppdrag*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2004, s. 69-92
- Engelsviken, Tormod og Kjell Olav Sannes (red), *Hva vil det si å være kirke? Kirkens vesen og oppdrag*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2004
- Fotland, Roar G., «Misjonsdokumenter 2010 – Edinburgh og Cape Town i perspektiv», i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, Nr. 1-2 – Årgang 65, s.87-104, 2011
- Fryer, Kelly A., «The Gift is a Call», i Bliese, Richard H. (red) og Craig Van Gelder (red), *The Evangelizing Church. A Lutheran Contribution*, Minneapolis, MN, Augsburg Fortress, 2005, s.11-31
- Gnanakan, Ken, «To Proclaim the Good News of the Kingdom (i)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 3-10
- Guder, Darrell L. (red), *Missional Church, A vision for the Sending of the Church in North America*, Grand Rapids, Michigan / Cambridge, U.K., William B. Eerdmans Publishing Company, 1998
- Haddad, Bev, «To Seek to Transform unjust Structures of Society (ii)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 77-83
- Hauglin, Otto (red), Håkon Lorentzen (red), og Sverre Dag Mogstad (red), *Kunnskap, opplevelse og tilhørighet. Evaluering av forsøksfasen i Den norske kirkes trosopplæringsreform*, Bergen, Fagbokforlaget, 2008
- Hegstad, Harald (red), Anne Schanche Selbekk (red), Olaf Aagedal (red), *Når tro skal læres: sju fortellinger om lokal trosopplæring*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2008
- Hegstad, Harald og Tore Laugerud, *Brennende hjerter eller misjonerende*

- menigheter? En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytremisjon i menigheter i Den norske kirke*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2002
- Helliesen, Øivind, «De fattige har dere alltid hos dere..», i Ekenes Rolf (red), Tormod Engelsviken (red), Knud Jørgensen (red), Rolf Kjøde (red), *Misjon til Forandring. Refleksjoner og Visjoner fra Lausanne III*, Kjeller, Hermon Forlag, 2011, s.137-145.
- Hunsberger, George R., «Missional Vocation: Called and Sent to Represent the Reign of God.», i Guder, Darrell L. (red), *Missional Church, A vision for the Sending of the Church in North America*, Grand Rapids, Michigan / Cambridge, U.K., William B. Eerdmans Publishing Company, 1998, s.77-109
- Jørgensen, Knud, «Trenger kirken omvendelse? På vei mot en misjonal ekklesiologi», i Engelsviken, Tormod (red) og Kjell Olav Sannes (red), *Hva vil det si å være kirke? Kirkens vesen og oppdrag*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2004, s. 51-68
- Kiefert, Patrick, *We are here now. A new missional era*, Eagle, Idaho, Allelon Publishing, 2006
- Kirkerådet, Den norske kirke, v/styringsgruppa for trosopplæringsreformen, *Når tro deles. Styringsgruppas rapport fra Trosopplæringsreformens forsøks- og utviklingsfase 2003-2008*, Oslo, 2008
- Maggay, Melba, «To Respond to human Need by Loving Service (i)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 46-52
- Myklebust, Olav Guttorm, *Misjonskunnskap*, Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1976
- Neill, Stephen, *Creative Tension*, London, Edinburgh House, 1959
- Nessan, Craig L., «After the Death of Evangelism – The Resurrection of an Evangelizing Church. », i Bliese, Richard H. (red) og Craig Van Gelder (red), *The Evangelizing Church. A Lutheran Contribution*, Minneapolis, MN, Augsburg Fortress, 2005, s.113-132
- Newbigin, Lesslie, Dansk oversettelse ved Aagaard, Johannes, *En utfordring til*

- nytænking om kirkens mission*, 1959, utgitt med engelsk med tittel, *One Body, One Gospel, One World*; The Cristian Mission today. London og New York, International Missionary Council, 1958
- Niringiye, D. Zac, «To Proclaim the Good News of the Kingdom (ii)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 11-24
- Oftestad, Bernt T., *Den norske statsreligion: fra øvrighetskirke til demokratisk statskirke*, Kristiansand, Høyskoleforlaget, 1998
- Olafsrud, Ole-Magnus, «Disippelliv og vekst i modenhet», i Ekenes Rolf (red), Tormod Engelsen (red), Knud Jørgensen (red), Rolf Kjøde (red), *Misjon til Forandring. Refleksjoner og Visjoner fra Lausanne III*, Kjeller, Hermon Forlag, 2011, s.177-186
- Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008
- Sannes, Kjell Olav, «Kirken i bevegelse med et oppdrag», i Engelsen, Tormod (red) og Kjell Olav Sannes (red), *Hva vil det si å være kirke? Kirkens vesen og oppdrag*, Trondheim, Tapir Akademiske Forlag, 2004, s. 31-50
- Steuernagel, Valdir Raul, «To Seek to Transform unjust Structures of Society (i)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 62-76
- Titre, Andre, «To Teach, Baptise, and Nurture New Believers (ii)», i Ross, Cathy (red) og Andrew Walls (red), *Mission in the 21st Century. Exploring the Five Marks of Global Mission*, Maryknoll, New York, Orbis Books, 2008, s. 37-45
- Van Gelder, Craig og Dwight J. Zscheile, *The Missional Church in Perspective. Mapping Trends and Shaping The Conversation*, Grand Rapids, MI, Baker Academic, 2011

Materiale fra internett

Arbeidsfellesskapets evalueringsrapporter av trosopplæringsreformen, www.etur.no
 «Den augsburgske bekjennelse (Confessio Augustana, CA)», www.kirken.no

Dåpsliturgien, www.kirken.no

Hauglin, Otto (red), et al, *Evaluering av Trosopplæringen. Organisering og oppstart av reformen. Underveisrapport 1*, Oslo, 2005 (www.ektor.no)

Hauglin, Otto og Anne Schanche Selbekk, *Evaluering av Trosopplæringen. Oppstart og utforming av forsøkene. Delrapport 3*, Oslo, 2005 (www.ektor.no)

Brosjyrer, hefter, saksdokument

«Cape Town erklæringen», i Ekenes Rolf, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen, Rolf Kjøde (red), *Misjon til Forandring. Refleksjoner og Visjoner fra Lausanne III*, Kjeller, Hermon Forlag, 2011, s.227-294

Kirkemøtet, saksdokument «en misjonerende kirke», 05/05

Kirkerådet, Den norske kirke, «En misjonerende kirke», Oslo, 2005

Kirkerådet, Den norske kirke, «Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke», 1991

Kirkerådet, Den norske kirke, «Plan for trosopplæring, Gud gir - vi deler», Oslo, 2010
«Lausannepakten», i Berentsen, Jan-Martin, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen (red), *Missiologi i dag*, Oslo, Universitetsforlaget, 2004, s. 459-466

NOU 2000:26: «..til et åpent liv i tro og tillit»

Stortingsmelding nummer 7, *Trusopplæring i ei ny tid, om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkje*, 2002-2003

Hjelpemidler

Bibelen, NO 78/85 og NO 11

Danker, Frederick William, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Christian Literature*, (3.utg), basert på Walter Bauers greske leksikon, Chicago and London, The University of Chicago Press, 2000

NSD, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, www.nsd.no